

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hóra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hóra 2 k. 40 l.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos pélt sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, szeptember 30.

Egyesült a német és osztrák-magyar haderő.

Sikeres harcok a Visztulától északra.

Potiorek táborszernagy a szerb győzelmekről

Mai számunk főbb közleményei:

Lóháton Galiciából Kis-szentmiklósig.

Aradiak levelei a harcterekről.

Francia tüzerek rommá lóttek egy francia várost.

A háboru technikája.

Románia a monarchia védőbástyája.

Visszaverték az oroszokat a Kárpatoknál.

A megmentett zászló.

A francia záróerődvonal attörése.

Hadseregünk veszteségei.

Bulgaria megtenyegette Szerbiát.

Uj hadműveletek.

Arad, szeptember 29.

Hullámozó tenger a háboru, vihar-tól korbácsolt tenger, amelyben magasra csapó, széduletesen száguldó hullámok rohannak minden oldalról, egymáson keresztül-kasul. Csakhogy ezek a hullámok emberek ezreiből állnak és az emberezek mindegyike száz meg száz halált hord fegyverében. Ezek a hullámok hadseregek, amelyek melegben megizzadva, esőben átdermedve, hegyeken elfulladva, lejtőkön bukácsolva, sikokon ellenséges golyóktól letarolva, dombos, erdős földeken innen is onnan is megtámadva mennek, sodródznak, csapódnak előre. A tenger hulláma fölcsap, taréjával előrenyulik, hosszú barázdát szánt maga után és úgy látszik: el fogja árasztani, ami csak elébe kerül, el fogja seperni, amivel találkozik, amikor egyszerre csak oldalvást föltonyosodik, utjába csap, neki támad egy másik hullám és keresztül gázol rajta.

Ilyen hullámjátékban, véres és szörnyűsége, halálos és hörgéses hullámozásban csapkodnak át országok határán az ellenségeskedésben álló seregek. Szelük, fölkorbaesolójuk, utra indítójuk: egy térképekkel telerakott sátor, vagy ugyancsak térképekkel beborított szoba, ahonnan kormányozzák, elindítják őket halálos parancsokkal, halálos rendeltetéssel. Ma itt támad a hullám: orosz hullám, végigcsap Galicián, tajtékját elveti a Kárpátok sziklái közé s egy-két előreköborló járőrrel, néhány kalandozó ezreddel. És akkor szembe, vagy hátába kerekedik egy másik: a miénk, a mi seregünk, ott megy, ahol legkevésbé várják, arra csap, ahol az ellenség a legnagyobb rést hagyta.

A hivatalos hadi szótár ezt a fenséges, megnyugtató, örömet keltő hul-

lámjátékot úgy nevezi: új hadműveletek kezdődtek. A szövetséges német és osztrák-magyar haderők részéről új hadműveletek kezdődtek. Ez a mondat a varázsige, amelyet mindannyian vártunk, éreztünk, talán tudtunk is, hiszen a hirnek, ha nyomtatásba nem is jöhet, szárnya van, berepüli fél nap alatt a fél országot. Tudtuk, hogy készül, hogy utban van, hogy kiüszöbön áll az, amit a hivatalos jelentés most végre hírül ad. Amikor Dankl és Auffenberg seregei még orosz földön nyomultak előre, már akkor azt hittük, hogy eljön a nap, amelyiken a közös ellenség ellen nemcsak egyszerre, nemcsak egy szándékkal, nemcsak egy tervvel, hanem együtt is megyünk: mi és erős, nagy szövetségünk.

A várt nap most elkövetkezett. A Visztula két partján orosz seregek vonulnak vissza, a Visztulától északra orosz lovasok, vad kozákok menekülnek eszeveszetten: mögöttük pedig keményen döng a föld: bajor lövészek dobantják ott lábukat a magyar bakák szomszédjában, szász lovasok poroszkálnak az alföldi magyar huszár fiukkal együtt, poroszkok és elzásziak törtetnek, nyomulnak előre románjainkkal, ruténjeinkkel, horvátjainkkal egy hadseregben. A szövetséges seregek együtt harcolnak, a mi ágyúink és a német ágyúk együtt dörögnek a Visztula partján. Az óriási haretér egyik részén már dörögtek együtt: német negyvenkettősek és a mi motoros útegeink. A német és magyar tüzerek együttes munkája elsöpörte a belga erősségeket és söpri a franciákat. A magyar és német szövetséges hadak új egyesülése a Visztula partján elsöpri az orosz óriást is. Ezt a diadalt hirdeti előre, biztosan,

ujjongóan a most megkezdett „új hadműveletek“ bejelentése, új sereg-hullám utraindítása.

Hadseregünk veszteségei.

17. számú veszteséglajstrom.

(Kiadatott 1914. szeptember 27-én.)

(Rövidítések magyarázata: gy. e. = gyalogezred. sz. = század, h. = honvéd, husz. = huszár, tüz. = tüzér, drag. = dragonyos, ul. = ulánus, táb. = tábori, neh. = nehéz, á. = ágyú, lov. ü. = lovas ütég, oszt. = osztály, üt. = ütég, hat. = határ, vad. = vadász, zla. = zászlóalj, L. = Landver, s. = sebesült, el. = elesett, fog. = hadi fogságba került, tart. = tartalékos, póv. = póttartalékos, gyal. = gyalogos, őrv. = őrvezető, szakaszv. = szakaszvezető.)

Tisztek:

Allenburger Péter százados 1. sz. tiroli császárvadász e. 6. sz. s. Asch Sándor főhadnagy 52. gye. 2. sz. el.

Baleanu János főhadnagy 43. gye. s. Beadnari Miksa hadnagy 88. gye. 14. sz. s. Bedő Sándor dr. tart. hadnagy 72. gye. 3. sz. s. Beudel Ferdinánd főhadnagy 1. tiroli csász. vad. e. 5. sz. s. Bielecki Sztaniszló zászlós 19. népf. gyal. e. 5. sz. s. Broser Mihály főhadn. 72. gye. 13. sz. s. Buchsbaum Adolf őrnagy 13. L. gye. e.

Calta Antal őrnagy 19. népf. gyal. e. 3. sz. s. Czillih Ottó hadnagy 43. gye. 3. sz. s.

Dubowski Ferenc hadnagy 19. népf. gy. e. 9. száz. sb.

Eckel Antal őrnagy 43. gy. e. sb. Eisner Ferenc százados 43. gy. e. sb. Ehlers Oszkár főhadnagy 88. gy. e. 13. száz. sb. Engeriffer József tartalékos hadnagy 1. tiroli csász.-vad. e. 1. száz. sb.

Fedynski János tábori lelkész 19. népf. gy. e. sb. Ferenczy János tart. zászlós 43. gy. e. 8. száz. elesett. Fischer Károly őrnagy 7. L. gy. e. sb. Fischer Rudolf tart. hadnagy tiroli csász.-vad. e. 10. száz. sb. Fischer Szigfrid tart. hadnagy 1. tiroli csász.-vad. e. 2. száz. sb. Folkusházy Sándor tartalékos hadnagy 46. gy. e. 9. száz. sb. Fried Hans tartalékos zászlós 13. L. gy. e. 3. száz. s.

Gamber Lázár százados 1. tiroli csász. vad. e. 12. sz. s., Gáspár Ede tartalékos hadnagy 52. gy. e. 2. sz. s. Giller József alezredes 19. népf. gyal. e. 4. sz. s. Gintz Henrik tartalékos zászlós 43. gy. e. 5. sz. s. Goldschmidt Lajos főhadnagy 43. gy. e. 8. sz. s. Göpfert Ede hadnagy 19. népf. gy. e. 12. sz. s. Gráf Ferdinánd százados 43. gyal. e. II. gépf. oszt. el. Gröger Albert tartalékos zászlós 13. L. gy. e. 9. sz. s. Groidl Oktavián hadnagy 72. gy. e. 3. sz. s. Grüner Rudolf t. hadnagy 1. tiroli csász. vad. e. 9. sz. s. Gründl Antal tart. hadnagy 18. honv. gy. e. el.

Hanus János tart. zászlós 88. gy. e. 1. sz. s. Harra József százados 13. L. gy. e. 9. sz. s. (Morva Schönberg) s. Harabasz Sándor hadnagy 19. népf. gy. e. 13. sz. s. Haverhand Jenő zászlós 1. tiroli csász. vad. e. 7. sz. s., Hintsteiner Lipót tartalékos zászlós 1. tiroli csász. vad. e. 5. sz. s., Höchtler Ferenc hadnagy 88. gy. e. 15. sz. s., Hofbauer Lipót százados 13. L. gy. e. 10. sz. s., Homola Frigyes tart. kadett 88. gy. e. 13. sz. s., Husz János tart. kadett 16. vad. e. s.

Kallab Viktor százados 52. gy. e. 2. sz. el., Keller Lajos hadnagy 1. tiroli csász.-vad. e. 3. sz. o., Klager Rudolf hadnagy 19. népf. gyal. e. 5. sz. s., Klenaus Pruso főhadnagy 23. gy. e. 4. sz. el., Knecht Ferenc őrnagy 43. gyal. e. őrv. s., Knett Alajos t. hadnagy 35. L. gy. e. s., Kolyk Ernő hadnagy 19. népf. gy. e. 13. sz. s., Körmendy Zoltán főhadnagy 31. magy. népf. e. 10. sz. s., kövesházi Kövess Albert hadnagy 1. tiroli csász.-vad. e. 9. sz. el., Kranner Rudolf t. kadett 7. L. gy. e. 10. sz. s., Krejčík József hadnagy 19. népf. gy. e. 1. sz. s., Kubicek József alezredes 18. gy. e. s., Kühne Erich hadnagy 1. tiroli csász.-vad. e. 11. sz. s.

Ladstädter Máttyás tart. zászlós 1. sz. tiroli csász.-vad. e. 6. sz. el. Láng Viktor hadnagy 88. gy. e. 16. sz. s. Langhalter Ernő tart. hadnagy 1. sz. tiroli csász.-vad. e. 5. sz. seb. Láz Kázmér hadnagy 19. népf. gy. e. 2. sz. s.

Lednický György főhadnagy 7. honv. husz. e. 6. sz. el. Lippner Alfréd hadnagy 46. gy. e. 9. sz. s. Lucke Rudolf százados 1. sz. tiroli csász.-vad. e. 9. sz. s. Luke Rudolf hadnagy 42. gy. e. 2. sz. s.

Markovics Ervin hadnagy 72. gy. e. 1. sz. el., Mataringa Mihály dr. t. hadnagy 43. gy. e. 2. sz. s., Mathes Károly t. hadnagy 13. L. gy. e. 5. sz. s., Metz Gyula százados 43. gy. e. 3. sz. s., Morawer János t. hadnagy 88. gy. e. 8. sz. s., Meskal József hadnagy 19. népf. gy. e. 7. sz. s., Müller Vincze hadnagy 43. gy. e. 7. sz. s.

Németh Imre hadnagy 69. gy. e. 3. sz. s., Neumann Vilmos t. hadnagy 88. gy. e. 7. sz. s., Neuwirth Ignác százados 88. gy. e. 11. sz. el., Nordis Nordie főhadnagy 1. tiroli csász. vadász e. 6. sz. el., Nowakowski János hadnagy 19. népf. gy. e. 7. sz. s.

Ottenhorsti nemes Ottahal Ferenc ezredes 18. gy. e. s.

Paradeiser Hugó százados 21. L. gy. e. 4. sz. (Póla) elesett, Parsch Ferenc hadnagy 16. vad. e. elesett. Payr Viktor tart. hadnagy 1. tiroli csász. vad. e. 3. sz. elesett, Pendl Viktor hadnagy 88. gy. e. 4. sz. s., Pereira-Arnstein Adolf báró százados 1. tiroli csász. vad. e. 4. sz. s., Pohlreich Oszkár hadnagy 1. tiroli csász. vad. e. 7. sz. s., Pretschner Ferenc tart. zászlós 16. vad. e. s.

Rasinski László dr. hadnagy 19. népf. gy. e. 3. zászlóalj s. Rau Hermann t. kadett 16. vad. e. s. Röchlich Ferenc t. hadnagy 7. L. gy. e. 11. sz. s. Röschl Ferenc hadnagy 19. népf. gy. e. 1. sz. el. Rosenauer Félix alezredes 88. gy. e. lábtörés, Rubel Leisor hadnagy 19. népf. gy. e. 2. sz. s.

Wellenbofi Schaffer József ezredes, ezredparancsnok 86. gy. e. suly. s. Schaffer Viktor százados 43. gy. e. 6. sz. s. Schelander Károly t. kadett 7. L. gy. e. 2. sz. s. Schmedes Hans százados 1. tir. csász. vad. e. el. Schmiedel Miksa tart. hadnagy 10. hegyi tüzér e. el. Schön Rudolf hadnagy 13. L. gy. e. 2. sz. s. Schreiner József hadnagy 7. L. gy. e. 10. sz. s. Schwartz Sándor t. hadnagy 43. gy. e. 5. sz. s. Schwarz Ferenc száz. 88. gy. e. 12. sz. s. Schwarz János t. zászlós 88. gy. e. 5. sz. s. Sillay Albert hadnagy 52. gy. e. 2. sz. s. Skaland Ferenc hadnagy 19. népf. gy. e. 1. sz. s. Spann Otmár hadnagy 19. népf. gy. e. 9. sz. s. Spannbauer János t. hadnagy 16. vad. e. s. Stein Frigyes t. hadnagy 72. gy. e. 11. sz. s. Steinkogler Ferenc hadnagy 88. gy. e. 11. sz. s. Stemmer Ferenc főhadnagy 86. gy. e. (Nagykanizsa) el. Stiber János dr. hadnagy 19. népf. gy. e. 7. sz. s. Striz Oszkár hadnagy 13. L. gy. e. 10. sz. (Znaím) el. Svoboda Viktor t. hadnagy 88. gy. e. 5. sz. s. Székely Mihály t. hadnagy 52. gy. e. 2. zászlóalj el. Szemere Zoltán főhadnagy 7. honv. husz. e. 4. sz. el.

Templ Ede főhadnagy 13. L. gy. e. 9. sz. (Olmütz) s. szösszegeti Thali Béla kapitány 7. honvéd huszár ezred 5. sz. el. Theierl Rudolf t. hadnagy 88. gy. e. 5. sz. s. Theil Ottó hadnagy 43. gy. e. 8. sz. s. Thun-Hohenstein Konstantin gróf főhadnagy 1. tiroli csász.-vad. e. 9. sz. s. Tilscher Oszkár hadnagy 13. L. gy. e. 3. sz. s. Tomek József hadnagy 13. L. gy. e. 7. sz. s. Trampler Jenő hadnagy 16. vad. e. s. Trefny Márton t. zászlós 88. gy. e. 8. sz. s. Trzos Henrik hadnagy 4. hegyi tüz. e. 1. ütég s. Turecek Ferenc százados 88. gy. e. 13. sz. s. Turek József százados 88. gyal. e. 8. sz. sebesült.

Urbán Ernő t. zászlós 13. L. gye. 5. sz. (Arbestal) sebesült.

Vajda Sándor t. zászlós 72. gy. e. 13. sz. s. Váry Ferdinánd kadett 72. gy. e. 1. sz. s. Vinkó István hadnagy 31. népf. gy. e. 10. sz. s. Wais Máttyás főhadnagy 88. gy. e. 3. sz. s. Weczernik Frigyes százados 88. gy. e. 15. sz. s. Weinberger József t. kadett 43. gy. e. 12. sz. s. Welisek Perenc dr. hadnagy 19. népf. gy. e. 12. sz. el. Welzel Károly t. hadnagy 1. tiroli csász. vad. e. 5. sz. s. Wesniczky Albert hadnagy 43. gy. e. 14. sz. el. wildenfeldi Wodniansky Herman báró főhadnagy 1. tiroli csász. vad. e. 6. sz. s. Wüschner zászlós 16. vad. e. el.

Zink János százados 43. gy. e. 5. sz. s., Zirin Viktor t. zászlós 72. gy. e. 14. sz. s.

A háboru technikája.

(A tudomány fölfedezései a haro szolgálataiban.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 29.

Azokban a harcokban, amelyek most a német és az egyesült francia-angol seregek között az Oise-től a Maasig terjedő kétszáz kilométer vonalon folynak és amelyekben a legnagyobb szerep a megerősített állások ellen intézett támadásoknak jut, természetesen nagy jelentősége van a hadviselés technikájának. Amíg a nyílt terepen lefolyó ütközeteknél, amelyek meglehetősen gyorsan peregnék és rövid tartamuk alatt nem nyújtanak alkalmat a technikai eszközök hathatósabb alkalmazására, nem lehet szó arról, hogy a csapatok a rendelkezésükre álló modern technikai felszereléseket felhasználják, addig az erődítések elleni harcokban, amelyek napokig, vagy hetekig is eltarthatnak, bőségesen van idő minden kipróbált technikai eszköz alkalmazására. Első sorban az erődítésekben védekező csapatok élhetnek ezzel az alkalommal, mert hiszen az erődítéseket már jóelőre felszerelik mindennel, kibélelik páncéllal, vastag beton falazással, ellátják forgó, súlyedő páncélfornókkal és megfigyelő helyekkel és amire a védő csapatok bevonulnak: már készen találják a hadi technika tudományával felszerelt várat. A támadó seregnél már nagyobb nehézségekkel kell megküzdeni, de azért itt is minden lehető elkövetnek a technikai eszközök alkalmazására.

A védekezésben levő seregnél, mint ezt a franciáktól elfoglalt hadállásokban a Vossische Zeitung haditudósítója kétségtelenül megállapította, a legnagyobb gondossággal készítik elő az egyes védelmi vonalak között az állandó érintkezést. Az első védelmi vonalat, amely jól kiépített lövészárkokból áll táviró vagy telefonösszeköttetés kapcsolja a hátrább elhelyezkedett védőcsapatokhoz és tartalékokhoz, de külön telefonhuzalok teszik lehetővé a gyors és állandó érintkezést egy a lövészárkokban tartózkodó csapatoknak, mint a mögöttük tartózkodó erőknél a belső védelmi vonal parancsnokságával. Amint a kiszemelt védelmi pozícióban megkezdik a lövészárkok, fedezékek és erődítések építését, egyuttal megépítik a bonyolított távbeszélő hálózatot is, amelynek huzalait lehetőleg a földben vezetik, hogy így észrevehetetlenné tegyék és a megromlásától védjék. Ha csak lehetséges: minden pontra több, különböző irányban vezetett huzalt építenek, hogy ha az egyik elpusztulna: még mindig hasznavehető maradjon a második, a harmadik. A központból azután a telefonvezetékeken át egyszerre teljesen különálló célok érdekében lehet működtetni a védekező gyalogságot és tüzérsgét.

A védelmi vonalon belül, alkalmas elgrottolt pontokon megfigyelő állomásokat helyeznek el, amelyek teljesen be vannak temetve, bele vannak építve valamelyik domb, halom oldalába és megszálló óreik lankadatlan éberséggel lesik az ellenséges őrszolgálatok feltűnését, különösen a legkülső védőművek szétrombolására küldött járőrök mutatkozását. Természetesen a megfigyelő állomások is be vannak kapcsolva a nagy telefonhálózatba és azonnal jelet adhatnak a tüzérsgének, vagy gyalogságnak, hogy vegye célba a védőműveket bolygató ellenséget. Tekintettel a megfigyelő állomások óriási fontosságára, azokat ujabban úgy igyekeznek kiépíteni, hogy az ellenség ne fedezhesse fel, ne vehesse célba és ne pusztíthassa el. A megfigyelő állomást hatalmas távcsővel szerelik fel, amelynek nagyító ereje a távolban közeledő ellenség minden csapatmozdulatát láthatóvá teszi. A megfigyelő állomás legénysége teljesen biztos fedezék alatt tartózkodik és az egész állomásból csak a távcső okulár üvegje látható, ami olyan kis célpont, hogy az ellenség alig fedezheti fel.

De a támadó sereg sem hanyagolja el a technika vívmányait. Mindenekelőtt pontos fotografiai felvétellel igyekszik megállapítani a védőművek és csapatok elhelyezkedését. Külön fotografáló őrszolgálatokat küldenek ki erre a célra, vagy megjelenik nagy magasságból a védett erődítések felett a levegő ura: a kelepcelő gépmadár és az aviatikus szorgalmasan készíti a

fényképfelvételeket az elrejtett ütegekről, a titkolt védelmi pontokról, a nagy, komplikált erődítési munka minden apró részletéről. Nagy szükség van ezekre a fotografiákra, mert az erődítmény ütegeinek, páncéltornyainak pontos elhelyezését ismerni kell az ostromló tüzérségnek, hogy jól célozhasson, szétrombolhassa sok kilométernyi távolságból a fenyegető erődítéseket, mert csak azután indulhat rohamra az ostromló sereg, ha a védők ágyúi már elnémultak. Ha a fényképező őrszámát nem tud dolgozni, ha a védők felfedezik és munkáját megghiúsítják, akkor telefotografiával segít magán az ostromló sereg. A telefotografikus készülék segítségével több kilométer távolságról is kitűnő, éles képeket lehet fölvenni az ellenséges hadállások részleteiről.

Külön technikai felszerelések vannak az éjszakai harcok számára. A támadók ugyanis lehetőleg az éj sötétjét igyekeznek kihasználni, hogy így elkerüljék az ellenséges fegyverek irtó tüzét. Éjjel igyekeznek előbbre tolni legelső lövészvonalaikat, éjjel indulnak utjukra az úgynevezett romboló-őrszámok, amelyeknek a védők által készített akadályokat, drótsöv-

nyeket, árkokat kell fölkatarni és elpusztítani. A tüskés drótsövényeket külön e célra készített ollókkal metélik szét. A védőseregnek természetesen fontos érdeke, hogy a sötétség, ilyen kihasználását megakadályozza és ezért fényszóráival kutatja át az éjszakát, legelőbbre tolt őrszám pedig világító pisztolyok lövéseivel szereznek meggyőződést arról, hogy van-e közelben ellenség.

Mint már említettük: fontos szerepe van a repülőgépeknek az erődítések előzetes kikutatásánál, de ép oly szerephez jutnak az ütközetben is, amikor az ostromló tüzérséggel pontosan közölhetik a levegőből észlelt megállapításait a védőművek működéséről és a tüzérség ezekhez a jelentésekhez képest irányíthatja munkáját. Nagy jelentősége van annak is, hogy a harcoló sereg vasúti összeköttetést kapjon, akár rögtönzött vasúttal is hátsó vonalához és így a munició, valamint az élelmiszer szállítása akadálytalan legyen napról-napra.

Annyi bizonyos, hogy a háboruban az a haderő lesz mindig fölényben, amely már a béke idején legjobban elkészült, legjobban fel volt szerelve minden szükséges technikai eszközzel.

Németekkel egyesülve támad seregünk a Visztulánál.

— Uj hadműveletek az oroszok ellen. — Hivatalos jelentés a szerbiai harcokról. — Boszniában nincs veszély. — Katonai forradalom Szerbiában. — Távirati tudósítás. —

Budapest—Bécs—Berlin, szeptember 29.

Az északi haroterről a második lebergi csata óta nem érkezett jelentékenyebb hadműveletek híre. Seregeink — amint azt hivatalosan tudattuk — új hadállásukat sikerrel érték el és ott azzal a szándékkal helyezkedtek el, hogy a rengeteg orosz túlerő ellen defenzívában maradnak és a jobbszárnyunkkal Przemysl erős várába támaszkodva, balszárnyunkkal felnyulva Rudnikig a San mentén az orosz előnyomulást. Ez az elhelyezkedés nem felelt meg az oroszok terveinek. Franciaország mindinkább sürgetően kezdte követelni, hogy szövetséges szabaddítsa meg a németek szorongató ölelésétől, iparkodjon — Berlin felé, hogy így német csapatokat vonjon el a francia határtól.

Akár ezért történt, akár más okból: annyi bizonyos, hogy az orosz hadvezetésben eltulodások mutatkoztak. Erre vezethető vissza, hogy bizonyos orosz csapatok a Kárpátoknál bel-

rőt kíséreltek meg, más orosz haderők kétség-telenül az előnyomuló Hindenburg hadsereg felé lettek vetve, ismét mások — elősorban lovas csapatok a Visztula mentén bocsátkoztak a monarchia területe felé.

A kárpáti betörést visszaverték, Hindenburg is oibánik az ellene küldöttekkel, a visztulai kalandozók pedig egy új sereggel találták magukat szemben: a szövetséges német és osztrák-magyar sereggel. A rudnik-przemysli vonalat védő emberi erőfal szilárdan áll, nem mozdul el helyéről, de mögötte a teljes csöndben odarendelt osztrák-magyar erőkből és a velük egyesülő német csapatokból, amelyek most először harcolnak a monarchia földjén: új bástya, előretörő, biztos csú bástya támadt.

Diadalmas és megnyugtató hírek jönnek a szerb hadjáratról is és a hírek hatását csak fokozzák ezek a külföldön át elkerülő híradások, hogy milyen növekedő az anarchia Szerbiában.

Német és magyar haderők egyesítése.

Budapest. (Táviroda cenzurálva.) A sajtóhadiszállásról szeptember 29-én délben jelentik: A szövetséges német és osztrák-magyar haderők részéről megkezdett új hadműveletek következtében a Visztula mindkét partján az ellenségnek visszavonuló mozdulatai vannak folyamatban. Biecz mellett erős orosz lovasságot szétvertünk. A Visztulától északra a szövetséges hadseregek több ellenséges lovashadosztályt kergetnek maguk előtt.

Hindenburg serege előnyomul.

Bécs, szeptember 29. A Reichspost esti lapja közli az északi német seregeknél levő haditudósítójától, hogy Hindenburg tábornok sereggel megkezdte az offenzívát az oroszok ellen. A németek bombázzák Ossowiec erődítményeit, melyek valószínűleg nem tarthatják soká magukat. A német sereg offenzívája a volt Rennenkamp-féle orosz sereg ellen folyik.

Potiorek a szerbiai hadjáratról.

Budapest. Hivatalos jelentés szeptember 29-án délután. Több mint tizennégy napi makacs küzdelem után, a melyekben csapataink a Drinát és a Szávát újból átérték, a délkeleti hadiszíntéren a hadműveletekben rövid szünet állott be. Összes csapataink szerb területen vannak és a véres harcokban kivívott pozíciókban állják a folytonos makacs támadásokat, ame-

lyek mindég az ellenfél jelentékeny veszteségeivel végződnek. Az utolsó harcokban összesen tizennégy ágyút és több gépfegyvert zsákmányoltunk. A foglyok száma jelentékeny, épen így a szökevényeké is. A szerbek és montenegróiak boszniai offenzívájáról szóló hírek abból keletkeznek, hogy alárendelt ellenséges erők a saját csapataink által majdnem teljesen elhagyott Szandzsák-határterületre törtek be. Az ennek a területnek megtisztítására irányult intézkedéseket haladéktalanul megtettük. — Potiorek tábornokszernagy. (Ministerelnökség sajtóosztálya.)

Elfogott montenegrói lőszer-szállítmány.

Bécs, szeptember 29. A Grazer Tagespost közli: A boszniai és hercegovinai csapatoknak sikerült Montenegroban legutóbb nagyobb lő-

szer-szállítmányt elfogniok. A lőszer-szállítmányt 800 marha vontatta. A munició transzportban kizárólag francia gyártmányú lövedék volt.

Anarchia Szerbiában.

Szofia, szeptember 29. A jelenlegi szerb helyzetről és a szerb állam összeomlásáról a bolgár félhivatalos „Volja” című lapnak Nisbe kiküldött tudósítója többek között a következőket jelenti:

Az osztrák-magyar offenzívának súlyos következményei mutatkoznak Szerbiára nézve. A nép csakugy forrong, mint a hadsereg és máról-holnapra általánossá válhatik a lázadás. Magasabb helyekről kísérletet tettek az elégedetlenség csillapítására, de hiába.

Az orvosokban és orvosszerekben való hiány következtében, szorgalmasan pusztít a kolera és a vérhas, amelyekben naponta háromszáznál több ember pusztul el. A halottakat tömegsírokba hantolják el, miközben ismételtön megessett, hogy tetszhalottakat is elástak. Az ilyen dolgok látása óriási módon növeli a nép dühét. A katonai liga állítólag több fontos határozatot hozott a tarthatatlan viszonyok következtében. A király visszatért Ribárból. Sándor trónörökös tanácsotlan, Pasics csillaga lehányatlóban. Azt hiszik, hogy ezekben a körökben nemsokára áldozatok fognak fakadni. (Bud. Tud.)

Szerb tisztok merénylete Pasics ellen.

Nisből jelentik: Pasics miniszterelnök automobiljára este nyolc órakor kétszer rálöttek. Pasics sértetlen maradt. A merénylők valószínűleg katonatisztek voltak és elmenekültek.

Ujszerbia föllázad.

Konstantinápoly. A török lapok jelentése szerint Köprülüben török bandák a konakot és fegyvertárat felrobbantották. A szerb kormány fél, hogy a kocsanai és iszti elkeseredett mohamedán lakosság egyesülni tud Üszkü—Prizrend és Dibra északnyugati irányában a felkelő albán bandákkal.

A monarchia igazságos háborúja.

Budapest: Apponyi Albert gróf az Egyesült Államok volt elnökéhez, Roosevelthez memorandumot intézett, melyben meggyőző érvek alapján bebizonyítja, hogy nem a monarchiát, vagy Németországot, hanem ellenfeleit terheli a felelőség a világháború kitöréséért. Apponyi arra hivatkozik, hogy a nemzetközi békemozgalomban tevékeny részt vett a kijelenti, hogy ő épen a béke eszméjéhez való ragaszkodásánál fogva hajlandó az egész világ színe előtt kinyilatkoztatni, hogy a monarchiát a világháborúért nem terheli semmiféle felelőség. A tiszta lelkiismeret ereje az, amely köpessé teszi a lakosságot arra, hogy a háború súlyos terheit elviselhesse, egy lakosságot, amely a háború kitörése óta egy csapásra félretett minden párt és nemzetiségi villongást. A monarchia lakossága egyszersmindenkorra biztosítani akarja magát a passzív támadások ellen, amelyek a legutóbbi években a politikai szélsőségek mellett a szervezett orgyiakosságot is igénybe vették és ha sikerül a monarchiának a népvédelem ezen műve, akkor az emberriség állandó békének fog örüvendeni, míg ha nem sikerül, akkor a világ állandó háborús veszedelem nyomása alatt állana, ha csak önként alá nem veti magát a moszkovita zsarnokság diktátumának. Ma a békéért való harcban állunk, amelyet a mi győzelmünk a jövőendő nemzedék számára akar biztosítani. (Ministerelnökségi sajtóosztály.)

A megmentett zászló.

Sebesülten a franciák fogságában. — Egy német tartalékos tiszt elbeszélése.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 20.

A Maas melletti harcokat vonzó érdekes-séggel beszéli el a német hadsereg egy tartalékos tiszte a Frankfurter Zeitung hasábjain:

A francia elemi iskolák tankönyve, a „Le Petit Français”, amelynek hivatása az új generációkba hazafiasságot oltani, a franciákat mint bátor, veszélyt nem ismerő népet jellemzi. Nem igazolhatom a könyv szerzőjének állítását, mert én a franciáknak csak a hátukat láttam, ha ágyúink és golyószóóink pusztító munkájukat megkezdték.

Cariguan községet is futva hagyták el, hábár — amint egy francia tiszt hátrahagyott naplójából kiderült — már július elején kezdtek meg e hely elhagyását. Egyetlen németnek sem jutott volna eszébe ilyen pozíciót feladni. A lakosság fellélegzett, mert a beszélgés terhe már hetek óta nehezedett vállain.

Délután a városka előtt a mezőn táborba szálltunk. Felettünk fűtyölve szeltek a levegőt tüzérségünk lövegei, amelyek a szomszédos Mouzon községnek voltak száma. Mi kényelembe helyezkedtünk, sátrort ütöttünk, de jön a parancs az előnyomulásra. Már kezdett esteledni, amikor Mouzonba értünk. Az ut előttünk tiszta volt, délután már elvonult az ellenség s pionirjaink hidat ütöttek a Maas egy ágán. Bevontunk a községbe, amelyet csapataink már megszállottak. A templom előtti téren állottunk fel, amikor hirtelen dördülés hallatszott. Kis távolságra tőlünk, a falu bejáratánál csaptak le srápnellek, gránátok. Ugy látszik, tüzérségünk rövidre vette a távolságot, amikor azt akarta megállapítani, hogy a környező magaslatok tiszták-e az ellenségtől. Tíz óra felé lehevertünk, hogy néhány órát pihenjünk.

Pirkadáskor már tovább masírozunk, a Maas ujonnan vert hidján keresztül. Brigádpáncsnokunk még egyszer szemünkbe akart nézni, minden rendben volt. Egyes csoportok a balra és jobbra fekvő magaslatokat mászták meg, hogy felderítsék az ellenséget. Balra a hátunk mögött már ropogott a puska s jobbra és előttünk, az előőrsek, úgy látszik, már összecsaptak. A magaslatokról már golyózápor ér bennünket. „Térde!” — hangzik már a vezényszó.

Azt a feladatot kaptuk, hogy egy erdőt tisztítsunk meg az ellenségtől. Feltűzzük a bajonettet s óvatosan megindulunk. A magaslaton ellenséges tüzelés üdvözlő, viszonzzuk a tüzet s az ellenség elhagyja lövészárkait. Most gyorstüzet adunk s a vörösnadrágosok sorba potyognak. Egyszerre balról is tüzet kapunk, majd jobbról is. Most már három oldalról vettek körül bennünket, de ez csak fokozta kedvünket. Mint az örültek lövöldöztünk, közben tüzérségünk is beleszólt a táncba. A tüzérségünknek nehéz helyzeté volt, mert a harcér: ellenséges tüzérségi gyakorlóhely volt, amelyen a franciák jól be voltak löve, minden távolságot ismertek. Nehéz volt a mieinknek pozíciót foglalni, de végre sikerült s lövegei nagy pusztítást, zavart okoztak az ellenség soraiban.

Meleg nap volt. Sok jó barátom, bajtársam mellettem esett el, sebesült meg. Az ellenség főleg egyik tartalékos gyalogezred zászlóalja felé irányította a tüzelést s végül már csak négy ember maradt a zászló mellett, készek ezt vérük árán is megvédeni. Az egyik azt ajánlotta, hogy a zászlót tépjék le s testükre csavarva mentsék meg. A többi három nem egyezett ehhez bele s keresztülvágva magukat

az ellenségen, a zászlót még is megmentették.

Már két órája harcoltunk. Nem tudtam fekvő jól lőni, mert egy halom elzárta előlem a kilátást s ezért felálltam. Alig fél perc múlva már egy ellenséges gyalogsági golyó eltalált. Visszavonszoltam magam néhány lépésnyire s elterülve, ajkamat haraptam kinomban. Kapitányom felvágta a csizmámat s konstátálta, hogy a golyó bal alsó combomat furta keresztül. Ott feküdtem s nem voltam képes sebemet bekötözni. A vér lassan csepegett a löcsatorna mindkét végén. Hadnagyunkat hasán érte a golyó, kinjában nyöszörgött s testét szoritotta össze kezeivel. Kapitányunk bal alsó karján sebesült meg. A század tovább harcolt. Egyszerre egy kiáltást hallok:

— Nincs vezetőnk!

Visszakiabálom nekik:

— Lőjjetek nyugodtan tovább s tartsátok a pozíciót!

Tovább vonszoltam magam, be az erdőbe, ahol fedezve maradhattam. Elgyötörve estem össze s szörnyű szomjuság kinzott. Hirtelen zajt hallottam, hangokat. Franciák közeledtek. Feljűk kiabáltam s ők közeledtek is rekedten kiabálva:

— Fel a kezekkel!

Óvatosan közeledtek, készen tartva fegyvereiket. Kikötötték zsebaimet, elvették töltényeimet, zwiobackomat, aztán megkérdezték, hogy van e revolverem. Mintán nemmel feleltem, felvettek s néhány lépést vittek, majd letettek s eltávoztak azzal, hogy hordágyat hoznak. Nem jöttek többé vissza. Később két francia gyalogos jött s ezek kivitték az erdőből. Elájultam s amikor magamhoz tértem, ép megérkezünk egy síkságra. A két francia baka azután nagyon ügyesen bekötözte sebeimet s a leggyöngédebb figyelemmel viseltek irántam.

Közben egy csomó francia vett körül s a kérdések özönével halmoztak el. Mindenekelőtt az érdekelte őket, hogy aktiv, vagy tartalékos ezredhez tartozom-e, mikor léptük át a Maast s milyen erősek vagyunk. *Ha tudták volna, hogy csak egy hadosztály áll velük szemben — ők négy öt hadtestről beszéltek — megújították volna áttörési kísérletüket, amely sikertelen maradt. Aztán elmondták, hogy a háborúért a császáré és minisztereie a felelőség, a franciák nem akarták a háborút. Végül megkérdezték, hogy tudom-e, hogy a francia sereg éle átlépte a Rajnát, hogy Coblenz é, Ehrenbreitstein várát bevették, a kölni domot levágozta röpítették. A franciák Kassel mellett egy falunál döntő győzelmet arattak s az oroszok az Oderánál állnak. Azt feleltem, hogy ezeket már olvastam francia lapokban, de megmagyaráztam nekik, hogy ha így állnának a dolgok, mi bajosan lehetnénk Franciaországban. Ők is belátták végül, hogy valami hiba lehet a kréta körül. Elbeszélgettem egy hadnaggal, aki csodálkozott, mennyire bírom anyanyelvét, aztán egy kapitányval. Különösen örültem, amikor a franciák közt egy kollégára akadtam, akivel szakkérdésekről vitatkoztunk. Ő is szidta a kormányt, a minisztereket, akik a háboru okai:*

— Szép napokat fognak az urak megélni, csak mi térjünk vissza! — mondta fenyegetőleg.

Este szalmából, ingekből, elesettek tornisztereből fekvőhelyet készítettek számomra s kijelentették, hogy reggel orvos jön értem s kórházba szállítanak. Megszoritották kezemet, barátjuknak neveztek s elmondták, hogy nekik most el kell vonulniok. Aztán mint a kiserítettek, rendetlenül, nesztelenül eltűntek.

Kora reggel, alig virradt, már üdvözlötét

küldte a mi tüzérségünk, amelyet a franciák már nem is viszonzoztak. Lódobogást hallottam, nagynehezen felemelkedtem s egy lovasőrjáratot pillantottam meg. Németek voltak. Később szanitéceket láttam, akik az országut másik oldalán sebesülteket és halottakat kerestek. Felső testemet felemeltem s feljűk kiáltottam. Meghallották, felvettek a hordágyra s a három kilométerre fekvő Mouzonba vittek. Elmondották, hogy előtte való nap kétszer nyomultunk előre, de a rettenetes golyózáporban vissza kellett vonulnunk, míg végre elfoglaltuk a francia pozíciót. A falu lakossága gyanus volt s ezért a falut kifirítették. Közben kiderült, hogy a polgármester értesítette a franciákat erőnkéről, felvonulásunkról, állásainkról, fegyverneveinkről. A jutalmát természetesen rögtön elnyerte. Az ütközet végén nyolc ágyut, ezer és ezer srápnelt és gránátot s nagymennyiségű más hadiszert zsákmányoltunk.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Szombat, 3-án: Diszolóadás. 1. Nyitány. 2. Prológ. 3. Hódolat a királynak. 4. Hódolat Vilmos császárnak. 5. Mindnyájunknak el kell menni, önekes háborus életkép 6 képben.

Vasárnap: Délután: *Piros bugyollárís*. Este: Mindnyájunknak el kell menni és ünnepi műsor.

Hétfő: Ugyanez.

Kedd: Okt. 6. Diszolóadás. *Hadak útja*.

Szerda: *Takarodó*.

Csütörtök: *Katonadolog*.

Péntek: *Nemtudomka*.

Szombat: *Ferenc József azt üzenté és Akik itthon maradtak*.

* Az ezredes felesége. (Szenzációs társadalmi dráma az Urániában.) Az amerikai prairie végtelen síkságába vezet bennünket az Uránia színház mai bemutatója. Az óriási szárazság inséget hozott és a rézbőrű lakosságot az éhhalál fenyegeti. Ebben a somoru kertben játszódik le az egész megható történet. Az ezredesné kis fia meghal és ő fájdalmas szívéré nem talál vigasztalást, kedélyállapota folyton gyengül, rosszabbodik és betegsége már-már komollyá válik. A véletlen folytán az ezredes a fellázadt indiánok karmai közül megmont egy fiúcskát, kinek szüleit az indiánok leölték. Mikor neje betegségének okát megtudja, magához fogadja ezt a gyermeket és ime a gyermeki csókok elfelejtetik nejevei nagy bánatát és újból életkedvet és életörömet öntenek beléje.

* Hiteles harctéri felvételek az Urániában. Az Uránia színház megszerezte a hadügyminisztériumtól a háboru hiteles felvételeit. Ezen felvételek második sorozata a déli harcokban készült és egytől egyik helyszíni felvételekben mutatja be a lefolyt készülődéseket, ütközeteket és a szanitécek és a pionérek munkáját az ütközet közben. A déli harcér eseményeit kizárólag a hadvezetőség vette fel irattára számára és így ezek a felvételek egész Magyarországon eddig csupán az Urániában láthatók és hitelességükhöz semmi kétség nem férhet, amint ez a filmek hitelesítéséből is kitűnik.

* Amerikai cowboy dráma az Apollószínházban. A lobolimeselő háborus felvételek mellett az Apolló színház minden másodnap érdekes képekből összeállított új műsort mutat be. Amikor a moziláz magasan lobogott, akkor sem kerültek veitásra tartalmasabb s nívósabb filmek, mint most az Apollóban. Mindazok az újdonságok, amelyeket a háboru kitörése előtt termeltek a filmgyárak, gyors egymásutánban kerülnek bemutatásra az Apolló vásznán. A szerdai új műsoron több kiemelkedő kép szerepel. Remek amerikai cowboydráma a fénypontja az új programnak. A cowboy drámákat mindig szívesen nézi végig a publikum, különösen, ha azok olyan érdekesítőek, mint amilyen a szerdán bemutatásra kerülő kép. A Kisért a mult című nagyszabású társadalmi dráma az életet fedi meg a maga valóságában. Ezenkívül több humoros kép egészíti ki az új műsort. 3

Románia a monarchia védőbástyája.

— Egy román politikus cikke. — A pánszláv áradat ellen. — A latinok egyesülése. — Bizalom a németek iránt. — Kétezer szavas távirat a román hadügyminiszter feleségének. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 29.

Románia magatartása — a háborúnak első napjától kezdve izgató és érdeklődést keltő kérdés. A háboruskodó országok közé beékelte állam megtartotta semlegességét és az entente hatalmak minden bujtogatásával, az orosz rubelektől föltüzelt esőselék minden harsogásával szemben idáig kétszer hozott a semlegesség megőrzéséről komoly határozatot a román koronatanács. Harmadszor tegnap kellett összejúnie Bukarestben a minisztereknek, de ez a harmadik koronatanács Károly király rosszullete miatt elmaradt. Amint a király jobban lesz, természetesen megtartják a tanácskozást, amely bukaresti jelentések szerint arra hivatott, hogy Románia nemzetközi helyzete tekintetében fontos határozatokat hozzon. Szombatra egybehívták hír szerint a román kamarát, ami szintén nem jelentőség nélküli esemény. Az izgalmas napokban tehát kétszeresen érdekes egy kiváló román politikusnak és publicistának: Isaac Emilnek a cikke, amelyet „Románia és a háború” címen a Pester Lloydban írt.

A román sajtóban, de a külföldi lapokban is többször rámutattam már arra — írja Isaac — hogy a pánszláv agitáció háborúhoz fog vezetni és hogy ebben a háborúban a románságnak a germánok pártján kell állania, nem a szlávokén. — Deleassé valószínűleg nem gondolt arra, hogy a francia-orosz szövetség megteremtésével Romániát a monarchia hívévé teszi, de azt most már Iswolski romániai barátai is jól tudják, hogy az entente soha se fogja visszaadnia Romániának Besszarábiát. Nikolaides aténi egyetemi tanár, aki a Balkán és a pánszláv mozgalom címmel értékes munkát írt, ebben a könyvében határozottan megerősíti ezt. Épen az aténi professzor hatása alatt történhetett, hogy Stere Konstantin a román kamara alelnöke és a legismertebb román tudósok egyike kijelentette, hogy az osztrák-magyar monarchia megerősödése egyúttal Románia megerősödését is jelenti.

A háború csak meggyorsította az események kifejlődését. Ez a háború fajok és nemzetek háborúja. Az a tanítás, amelyet Bauer Ottó hirdetett, hogy a kis nemzetek sikerrel küzdhetnek önállóságukért, ha a világpolitikai konjunkturák kedvezők, most kétségtelenül beigazolódik. Ezért érdekel bennünket, kis nemzeteket elsősorban és különösen ez a háború. A pánszlávizmus összeomlásában a mi fajunk helyzetének javulását látjuk. Régóta vártuk a háborút a germánok és szlávok között, amint hogy várták Oroszország és a monarchia háborúját az északi és déli szláv népek, akik erre épen Nikolaides tanár könyvének tanúsága szerint régóta készülődtek is. Az igazi orosz férfiak szövetsége milliókat költött évtizedek óta pánszláv célokra és lassan a világ minden táján elhelyezte exponenseit. Sassonow, Iswolski, Soboko, Hartwig és a többiek egytől-egyig hű tanítványai ennek a szövetségnek, készek céljaik szolgálatára a régi florenói diplomácia erkölcsöseit elsajátítva igénybe venni a huligánok és a komitácsik munkáját is. Iswolski álmaért: az összes szlávoknak egy uralkodó jogára alatt egyesítéséért szorgalmasan hullt a rubel Clevelandban ép úgy, mint Szófiában.

A pánszlávok, különösen a szimbolista nagy-oroszkok élükön Sassonowval természetesen tisztában voltak azzal, hogy az Európa szívébe fészkelődő szláv hegemoniának nemcsak a monarchia áll útjában, hanem Románia és a románság is. Sassonow azután arra a gondolatra jutott, hogy a románságot olyan politika irányába kell terelni, amely ha nem is kimondottan ruszsofil, de legalább is helyesli a pánszláv hódítás és terjeszkedés eszméit. Witte gróf egyenesen följajánlotta Romániának Oroszország barátságát, azonban az ajánlat gyanús volt és szűkszavú, kevesetmondó. Hasztalanul özönlöttek orosz milliók Romániába, hiába igyekezett a román akadémia közeledést keresni az ortodoxia alapján és kárba vesztett fáradság volt a cár konstancai útja is. A románságot nem tudták fellelkesíteni a szláv eszmékért és a román közvéleménynek csak egy kis, megfizetett töredéke, a bukaresti sajtónak néhány kétes lapja lett vazallusa a szláv politikának. A jelenlegi liberális kabinet ép úgy, mint Take Jonescu bukott kormánya, amelyet a pánszláv körök Deleassé és Iswolski hívei közé számítottak, rendíthetetlen barátai a monarchiával föntartott szövetségnek. Még a nagy nacionalista Jorga Miklós történetíró pártja is elállt az oroszbarát politikától.

Románia hivatalosan kimondott semlegessége elvágtá Oroszországot a Balkántól. Ez a semlegesség jobban védelmezi a monarchia délkeleti határait, mint egy harcban álló hadsereg. Románia semlegessége kényszeríti Oroszországot arra, hogy nyugodtan nézze, amint a monarchia összemorzsolja Szerbiát. És Bulgáriában is szunyadoznak itt-ott szláv áramlatok, amelyek tovább álmodása, vagy életretámadása a román semlegességtől függött. Görögország segítsége pedig csupán ideális támogatás Szerbia számára.

Ezzel a ténnyel az orosz politika természetesen nincsen megelégedve. Miután az orosz pénz évtizedeken keresztül látható eredmény nélkül vándorolt politikai bravók zsebébe, Witte gróf azt az eszmét vetette föl, hogy nem csak a szlávokat, hanem a latin elemeket is egyesíteni kell és hogy ez az egyesülés a monarchia ellen szól, arra az entente szerződés elegendő bizonyíték. De a latinok egyesülésnek szép elmélete nem akadályozhatta meg, hogy 1906-ban Bukarestben véres tüntetésekbe ne törjön ki a franciák ellen a megbántott románság. És minden hangzatos szóval szemben áll az a kétségtelen igazság, hogy a szlávok a középkortól a tizenkilencedik századig mindent elkövettek, hogy a román nyelvet és román kultúrát elnyomják, megsemmisítsék. Ennek az igazságnak a felismerése irányítja elhatározóan Románia magatartását.

A sokat emlegetett francia kultúra pedig nem tudott gyökeret verni Romániában. Amit a bojárak Párisban eltanultak az nem Racine szelleme volt, hanem a párisi örökök és élvezetek tudománya és ennek költségeit Romániának, a román népnek kellett megfizetnie. A franciák és románok közötti barátság gondolatát legfeljebb a román arisztokrácia köreiből ápolták, a román néphez ez a gondolat nem tudott közel férkőzni. És amint nem volt a románságban a francia kultúra isteni ép úgy hiányzott minden összekötő kapoc-

többi latin népek között is. Franciaország és Itália között semmiféle érzelmi vagy gazdasági összeköttetés nincs, sőt a franciák csak irigységgel és gyűlölettel nézték az olasz ipar fejlődését. A germán világhatalom kétségtelenül jobban biztosította Olaszországnak gyarmatait, mint a gyarmatokra éhes Angliával szövetséget kötött Franciaország.

Ép úgy lehetetlenségnek bizonyult a latin népek egyesítése, amint hogy az a germánok szövetsége. Anglia, amelyik fajrokon a németeknek, a legperfidebb módon árulta el és hagyta cserben germán testvéreit. A franciák pedig nemcsak szövetséget kötöttek Románia hóhérjával, a Besszarábiában románokat gyilkoló orosz-szláv, hanem maguk is úgy bántak Párisban a háború kitörése után a „román testvérekkel”, ahogyan rablógyilkosokkal sem szokás. Párisban mert a franciák nem engedték orosz pénzen megvásárolni és a monarchia ellen föltüzelné magukat. Valóságos tény, hogy az orosz szent szinódus megvásárolta a bukaresti ortodox cseléket, hogy azt ordítsák: ortodoxoknak (a románoknak) az ortodoxok (az oroszok) oldalán van a helyük. Románia vezetői azonban Corp Pétertől, Románia Bismarckjától kezdve Take Jonescuig meggyőződésből elkövetéséi minden szláv mozgalomnak.

Az európai háború határai most már megvannak szabva. Románia álláspontja nyilvánvaló: Románia nem lehet részese a szerb orgyilkos politikának, de nem akar Longyelország sorsára sem jutni. Braila szép termőföldje, Galac virágzó kereskedelme nem fog orosz kézre kerülni. Hiába írogat még most is leveleket a cár Károly királynak. A románok emlékeznek a pleznai napokra, nem felejtik el Besszarábiát és nem hajlandók föláldozni nemzeti existenciájukat és függetlenségüket azért, hogy Oroszországnak segítségére legyenek a germán elemek összemorzsolása után a Fekete tenger és a Balkán teljes megszerzésében.

Nem kell prófétai tehetség ahhoz, hogy megmondhassuk: ez a háború a kultúra ki-elégítő győzelmével fog végződni. A pánszlávizmus romjain új, konsolidált Germánia emelkedik, amelynek németisége nem fenyegeti a monarchiát, se Romániát, se más népeket, a német sohasem törekedett rabszolgájává tenni a vele barátságos népeket. A német imperializmus ellentétben az angollal, nem intoleráns, nem hatalmaskodó. És kétségtelen, hogy ez a Németország a maga nemzeti öntudatában kifejlődött és azt értékelő Románia iránt nem lesz háládatlan.

Az a kétezer szavas távirat, amelyet Millerand a román hadügyminiszter feleségéhez küldött, akármi volt benne későn érkezett. Románia egyáltalán nem érezhet hajlandóságot arra, hogy a francia „testvérnép” szövetségese legyen, mert ez a szövetség csak varázslává tenné az orosz fegyverkezésbe ölt francia milliárdok érdekeit védő szövetségnek.

Bukarestből jelentik: Az ország királya és tanácsosai a szombat este tartott miniszter tanácsban megismételték a már előbb hozott semlegességi határozatot és kijelentették, hogy Románia szigorúan semleges lesz a világháború folyamán. Ez nem tetszik a guruló rubellekkel és frankokkal dolgozó hármassal az entente-nek és ezért mozgósítja a mobot. Az orosz és francia pénzen kitartott sajtó tüzei a népet, amely tüntetéseket rendez a városokban úgy, hogy legutóbb is Jassyban a katonaságnak sortűzet kellett adnia, hogy a semlegességi határozatot megsemmisítve szerezhesse. (Po. H.)

Francia tüzekek rommá lóttek egy francia várost.

(Dinant pusztulása. — Ágyuharo a Maas partján.)

Távirati tudósítás.

Berlin, szeptember 29.

Ami szép városok dus láncolatában, amelyek a Maas mellett ragyognak, Dinant volt a legszebb drágakő. A városkának minden szépsége ma már csak régi idők álma. A franciák augusztus huszadikán vonultak be a városba, augusztus 23-ikán reggel kilenc órakor délkeleti irányból jöttek a német csapatok, hogy Dinantnál átkeljenek a Maason. A németek elhagyták a jobb partot és miután felrobbantották a széles köhidat, visszavonultak a bal Maaspart magaslataira. A jobb parton fel a magas hegyekre vonult a német tüzérség, hogy fedezze saját csapatainak a hegyekből való le szállását. Dinant tehát mindkét oldalról gyilkos tűzbe került. Egy kis templom áll a vidéket uraló legmagasabb ponton és 408 lépéscsúvvel vezet le a mögötte lévő citadellából a várba. Ezen az uton mentek a mi katonáink. Mikor csapatonként elérték a várost, a polgárság, a megőrt polgárország utjába állt a német csapatoknak és belelőtt a nagyszerű sorokba. Minden házból támogatták a lakosok ezt a gyerekes tüzelést és csapataink mégis utat törtek maguknak. A Maas tulsó partjáról a francia ágyuk okádták pusztító tűzüket. Utcákból és zugokból Dinant polgárainak golyói füttyültek, a házak robajjal omlottak össze a gránátok alatt.

Ugyanebben az időben zúgtak a német gránátok is a város felett és a Maas bal partján mindent összeromboltak. Tűz esapott fel és ennél a világitásnál sorba állított polgárokat gyilkoltak le a mi katonáink. A templom égett. Fűlsiketítő zajjal hullott le a három harang. És ezt az iszonyatos pokoli zajt tulordították a hegyekről az ágyuk esatadalai. Mikorra bees teleedett, a franciák eltakarodtak állásaikból a balparton és futva menekültek.

A német csapatok most hozzákezdtek a hidveréshez. Munkaközben is a bal parton lévő házból golyók esapostak le közéjük. Ekkor első csapataink pontonokon átkeltek a folyón és biztosították a partot. Éjjel újból mekise-relte a szívós és elkeseredett lakosság, hogy megtámadja őket. Az egyes házakba elbújt francia katonák támogatták őket. Rövid küzdelem volt, negyvenkét bűnöst, akik ezen az éjszakai gyilkoláson résztvettek, mánap reggel kivégeztek. A sirjuk egy nyári lak kertjében van. Köröskörül letaposott rózságyak, a közepen egy frissen hantolt nagy halom. Rosszul van betakarva, mert a felbomlásnak rettentő illata száll fel a lara földből. Másnap reggel készon volt a hid a Maas megáradt vizén. Hatalmas csapatok vonultak át rajta és mentek tovább az ellenség elé. Azonban Dinant, a virágzó város nem volt többé.

A plébános körülvetetett a városban és a templomban. A város nyoievan-ter lakosa közül hatvan ezer elmenekült, A plébános, felháborodva beszélt híveinek arról a vakságáról, hogy a hatalmas német csapatok vaserejével szembe szállták. Ő is gyűlöli bennünket, de az esze éreli és a kényszer helyzetet megalkuszik.

A városban mindössze három ép ház van. A többi a francia tüzérség lőtte rommá, mert a hadállása alatt feküdt a Maas jobb partja. A mit a tüzérség meghagyott azt a mi csapataink megtörő tüze emésztelte meg. Gazdag, a szép hegyekre épült villák vannak ösz-

szelöve, kertek közepén. Csak a kertek árulják el, hogy valamikor itt uri élet folyt.

A Maas menti gyönyörű városok közt Dinant volt a legszebb és most rom.

Bulgária megfenyegette a szerbeket.

(Erélyes tiltakozás a macedóniai kegyetlenségek miatt. — Visszautasított oroszofil bujtogatás.)

Távirati tudósítás.

Szofia, szeptember 29.

Az entente hatalmai — mint ezt beavatott felelősség tudatában lévő helyen kijelentik, élükön Oroszországgal minden képzeltet tulhaladó erőlködést fejtenek ki, hogy Bulgáriát teljesen megnyerjék és semlegességének megszegésére bírják. Az ententének ez az erőlködése a szófiai kormánykörökben a legesekélyebb visszhangra sem talált s a kormány semmiféle ígéretnek nem ül föl.

Ezek a tényezők — személyiségük is ismeretes itt — a kudarc után most az ellenzék körében próbálnak szerencsét. Azonkívül két jelentéktelenebb szófiai lap a oroszofil „Balkanska Tribuna“ és a „Sazja“ révén kísérleteznek, hogy hangulatot csináljanak maguk mellett. Ez a két lap már meg is ütötte a nagydobot, azt tanácsolva Bulgáriának, hogy vakon kövesse Oroszországot. A két lap azonban csak az elonyészően esekély számú oroszofil közönséget befolyásolja, mert az egész bolgár közvélemény nagyon jól tudja, hogy a két lap olvasói nem csupán írott malasztot kapnak, hanem esengő éretti honoráriumot is. Az orosz rutel ide is elgurul!

A mostani liberális kormány ellen igyekeznek titokban aknamunkát előkészíteni ezek a politikai kalandorok, akiket az entente, főleg Oroszország küld Bulgáriába. Az entente eszközei azonban mindezzel még nem merültek ki. Az ígéreteknek egész özönével igyekeznek az entente oroszofil érzelmű kisszámú ellenzékét megnyerni s már előre bejelenti, hogy a világháború liquidálásánál mi mindent fog Bulgária kapni.

Ha Bulgária támogatja Szerbiát s fegyveresen lép fel a monarchia ellen — így hangzik az egyik ígérlet — revidiálni fogják a bukaresti békét. (Románia előtt ezt persze elhallgatja Oroszország!) Ezt az ígérletet Anglia és Franciaország nevében teszik ezek az ügynökök, miután azzal már rég tisztában vannak, hogy az orosz ígéretnek még a legruszofilabb bolgár sem ül föl. Ezek az ígéretetek azonban mihelyt konkrétobb formában merülnek fel, igen soványak lesznek. Kiténik ez egy felette érdekes esetből is, amely nemrég történt.

Amikor ugyanis néhány oroszofil érzelmű politikus megkérdezte az orosz agenseket, hogy mondják meg, mi is tulajdonképen ezek közül a leglényegesebb, azok annyira zavarban voltak, hogy nem is tudták konkrét választ adni. Csak néhány nap mulva, amikor felsőbb orosz helyen megkapták az utasítást, álltak elő a válasszal: Ha Bulgária katonailag támogatja Szerbiát, „majd megkapja háború után“ Szipet és háromszáz négyszög kilométer területet, de még ebben a kérdésben is tárgyalni kell előbb Szerbiával. Ezzel a nevetséges ígérettel a szófiai kormányt is falkerezték, amely természetesen tudomásul sem vette a nagylelkű ajánlatot.

Miután Oroszország látta, hogy minden erőlködése kudarcot vall s nemcsak a kormány, hanem egész Bulgária elutasítja magától az orosz ígéretetek özönét, a másik orosz módszerhez, a fenyegetéshez nyult.

Azok a titkos tényezők, amelyek néhány nappal előbb még a mézes-mázos ígéretetek kápráztatásával igyekeztek hatni, most fenyegetődni kezdtek. Am Bulgária, az egész politikai világ, ép úgy megmosolyogta ezeket a fenyegetéseket, mint ahogy nem vette komolyan az ígéreteteket.

A oroszofil politikusok egy részét, akiknek szerepe már a balkán háborúban is eléggé ismeretes volt, sikerült természetesen a oroszofil agitáció számára megnyerni. Ezek a politikusok egy közös kommunikét adtak ki, amelyben a kormányt több dologgal megvádolták. A kormány e vádalmakat igen energikusan utasította vissza, egyben kemény leckét adott a vádalkozóknak, akik ellen a vizsgálatot meg fogják indítani.

Az említett kommuniké a nemzeti komité egy nagyszabású rezolúcióval válaszolt, amely egész Bulgáriában rendkívül nagy megelégedést keltett. A legerősebben elítéli ebben a oroszofil politikusok hitszegését s tettüket olyan hazaárulásnak minősítették, amely miatt minden igaz bolgárnak meg kell őket bolyegezni.

Az entente és az orosz törekvés, amikor most olyan vehemenciával vetette magát Bulgária megnyerésére, egészen figyelmen kívül hagyta azt a legfontosabb körülményt, amelypedig nagyon is számolnia kellett volna: hogy az egész bolgár köznép és a jelentős szerepű parasztság ma éppen olyan gyűlölettel viseltetik Szerbia iránt, mint közvetlenül a háború után.

Szerbia, amely vakon bízott Oroszországban, nemesak ridegen elzárkózott Bulgáriához való közeledés kísérletétől, hanem állandóan provokálta Bulgária türelmét, sértő magatartásával. Bulgáriában főleg a oroszofil politikusok azt várták, hogy épen most, amikor a monarchia könyörtelenül el fog bánni a heneget Szerbiával, már Bulgáriára való tekintettel ir, engedékenyebb lesz a macedón bolgárok iránt. Ehelyett Szerbia valóságban terrorizálta az ott élő bolgárokat. A szófiai lapok nap-nap után tele vannak macedón bolgárok üldözéséről szóló hírekkel, ami a bolgár közvéleményt a végsőkig fölizgatta. Olyan nagy az elkeseredés emiatt, hogy Szerbia igen könnyen szemben találhatja magát Bulgáriával, mert a bolgár közvélemény most már türelmetlenül sürgeti, hogy a kormány torolja meg ezeket az üldözéseket.

Ennek a türelmetlenségnek hatása alatt a bolgár kormány jegyzéket nyújtott át a szófiai szerb követnek és felszólítja őt, hogy azonnal közölje a szerb kormánnyal, hogy amennyiben a Macedóniában élő bolgárokon elkövetett kegyetlenkedések meg nem szűnnek, Bulgária kénytelen lesz beavatkozni s az ott élő bolgároknak megvédésére, olyan sürgős intézkedéseket fog tenni, amilyeneket a leghelyesebbnek tart.

A bolgár kormánynak ez a rendkívül energikus fellépése nagyon megnyugtatta a bolgár közvéleményt s megdöbbenette a oroszfilokat, akik ebből is minden kétséget kizáró módon meggyőződhetek arról, hogy a kormány semmiféle ígérettel és fenyegetéssel nem törődik, hanem tetteikkel fogja megmutatni saját érdekeinek megóvását. A kormány energikus fellépése után szinte máról-holnapra elhallgatott a szerb sajtóiroda folytonos győzelmi híreivel, melyeket csak a két oroszofil lap közölt le.

Az egész bolgár közvélemény tisztában van Szerbia sorsával, amelyet a monarchia fegyveres ereje fog megszabni.

Visszavertük az oroszokat a Kárpátokban.

— A kivételre szánt betörés. — Körösmezőnél tart a harc. —

Távirati tudósítás.

Budapest, szeptember 29.

Ebben a világháboruban a legújabb dolgok azok a katonai operációk, amelyek kivételre vannak szánva és amelyeket csak azért kísérelnek meg, hogy ezzel megfelelően kibélelt tudósítást küldhessenek Párisba és Londonba és mindenfelé a világba. A hangulathamisításoknak ehhez a stratégiájához tartoznak a mi csapataink által nyomban visszavetett kárpáti kísérleteik, amelyekben kisebb orosz csapatok vettek részt. Egy ilyen elkalandozása az oroszoknak szombaton az uzsoki szorosnál kisebb esete-patéhoz vezetett a mi, a szoros védelmére kirendelt csapataink között és az orosz csapatok között. Hétfőn Toronyánál Máramaros megyében került a sor összeütöztetésre és az oroszoknak egyetlen ponton sem sikerült a határon áttörve Magyarországra jutni. Az erről kiadott kommuniké azt mondja, ezek a csatározások, amelyek a nagy események harcterétől nagy távolságra vannak, teljesen jelentéktelenek és csak azt a célt szolgálják, hogy a figyelmet a fő harcterről elvonják és a lakosságot nyugtalanítsák. Valószínűleg az a céljuk is van, hogy brilliáns esomagolásban

mint kiviteli árut Franciaországba és Angliába küldjék. Elég, hogy ezekben a táviratokban a Kárpátokról egyáltalában szó van. A többi majd elvégzi a fantázia. Az angolok Kinában bizonyos kalikot nevű gyapjuanyagot adnak el, a melynek csillogó színei vannak. A szegény kínaiak megveszik ezeket az árukat. De ha aztán ezekből a szövetekből készült ruhákban kimennek az utcára s elkezd esni az eső, a szép színű ruha átváltozik valami folyékony lévé és a osalás csak annál nyilvánvalóbb lesz.

Az oroszok visszavetése a szorosokig.

Egy Ungvárról ma reggel Budapestre érkezett utas tegnap délután azt a biztos értesítést szerezte az oroszok kárpáti betöréseiről, hogy a Husztról, Munkácsról és Szinnáról Ungba és Máramarosba küldött osztrák-magyar csapatoknak két napi hősi harca után sikerült visszaverni az ellenséget az ungi és máramarosi szorosokig. Az oroszok nagy veszteséget szenvedtek. Az ellenség megsemmisítésére irányuló akció végleges sikere küszöbön van.

Teljesen visszavertük a határig az oroszokat.

A Bud. Tud. illetékes felhatalmazás alapján közli, hogy a körösmezői határnál ütközet folyik. Megbízható értesülés szerint csapataink Ökörmező táján visszaszorították az ellenséget. Ungmegyéből jelentik, hogy a vasuti vonal Csontosig szabad. Csontos-ról szerelők indulnak Fenyvesvölgyre hogy a táviróvonalat helyrehozzák. Ebből következtethető, hogy az ellenséget sikerült Fenyvesvölgyön túl is vissza szorítani. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Sztáray gróf ungmegyei főispán ma hirdetményt tett közzé az ungmegyei lakosság megnyugtására. A hirdetmény közli, hogy a hó 24-én délután Sianki állomás és Sianki község között mindössze csekély jelentőségű betörési kísérlet történt, amelynél az ellenség csekély határvédelmünket visszaszorította. Délután egy tizenöt főből álló orosz járőr Uzsok községben jelent meg, de rövid idővel utóbb eltávozott. Másutt az ellenség seholsem mutatkozott. A vármegye területén egyetlen orosz katona ninesen.

Ahol az oroszok betörték.

A kudarc vallott orosz betörés színhelye a következő:

Az Ung tekervényes völgyében, ha Nagybrenától a vízfolyás ellenkező irányában haladunk a határ felé, gyönyörű, vadregényes kigyózó uton tehetjük meg utunkat. Ezen a főnalon fölfelé jutva, elérkezünk Fenyvesvölgyre, amelyet tíz évvel ezelőtt még Sztavnának hívtak a rutének. A Kárpátok övezete ezen a helyen kiszélesedik, a hegyek elnyulnak, eltompulnak s bár 7—800 méter magasságban vagyunk a tenger színe fölött, a lapos, nagy domborzatu, helyenkint kopár hegyfelületek letarolt fenyveserdők nyomait viselve, néhol fensíknak látszanak. Csak itt-ott szakad meg ez a domborulat s egy-egy nagy magasságu meredek hegyorom állja útját a szemnek. S mintha csak tendencia és stílus is jönne a természet nagyszerű munkájában, a hegyorommal szemben még egy hegykorona van s e két hegy között szorul össze az Ung, az országút és a vasut hármasságja.

Ha Uzsoktól lefelé tekintünk, csaknem Fenyvesvölgyig látunk el Magyarországra felé s mélyen belátunk a galíciai hegylejtőkre s ha szemünk bírná, jobbra is, balra is 20—20 kilométerre foghatnánk szemügyre a Kárpátok csupasz területét. Ezen a nagy területen nem kell az országutat használni. Magán a terepen lovon, gyalog, sok vízmosáson pedig még járművel is föl lehet kapaszkodni s mindenütt

a terepen haladva, egészen Fenyvesvölgyig juthatunk el az Ung folyó baloldalán, az Ung kiszélesedett árterületén, túl az országuton, az ut baloldalán levő lankás hegyoldalakon s a növendék fenyveserdőkön. Még malomrét előtt (azelőtt Zsomova) van egy kis hágó, a Gyilok, amelynél nagyot kanyarodik az Ung és az országút is, majd Malomrétnél újra ellaposodik a hegytető, csaknem két kilométer szélességre. Olyan itt az Ung völgye, a széles árterülettel, mint egy hatalmas országútja a nagy tavaszi árvizeknek.

De mert semmi sem megy olyan simán, mint azt az ember elképzei, a széles völgy hirtelen megszakad s közvetlenül Malomrét után Ungvár felé hatalmas hegy állja útját az Ungnak és csaknem 600 méteres meredek falu hegynél (a hegy ezer méternél is magasabb) ugyszólván derékszögben fordul balra, de csak azért, hogy egy másik hegynek szaladjon. Az országút már Fenyvesvölgynél elvált a folyótól s a védett hegyoldalon vezet egészen idáig. Itt azután egy olyan keskeny kapu várja a folyót, vasutat és az utat, hogy száz méterről nézve is gondolkodóba esik az ember, hogy hogyan fér el itten folyó, az országút és a vasut hármasságja. A két hegy alul-fölül csaknem összeér. Ezer méternél is magasabb igen meredek oldalfalakkal, még gyalog is megmászhatatlan felülettel bír itt a hegyszoros, teteje, oldala, évszázados fenyőkkel benöve, olyan vadont alkot, hogy annak irtására a kincstár,

mint erdőtulajdonos, évszázadokra rendezkedett be. Ez a szűk hegyszoros Malomréttől Csontosig terjed.

As imént Ungvár felől jövet értünk ide, most Urzsok felől jutottunk el ehhez a szoroshoz, amelyet a vasutépítő mérnökök annakidején az ország északkeleti kapujának neveztek el.

A völgy elnevezés itt rossz, ez nem is hegyszoros, ez már hegyszakadék, a melynek a fenekén folyik az Ung, a bal oldalán félig a hegyben fut a vasut, a jobb oldalon: szintén félig a visben álló falon, félig a sziklákban fut az ut. Az egész térség nem szélesebb, mint negyven méter s a hegyszoros több, mint két kilométer hosszú. Még a vasutépítés alatt, az ut mellett a hegyekből követ fejtettek és a robbantás egy ízben nagytömegű óriási sziklát hozott le, heteken keresztül még gyalogos emberek sem tudtak átmenni a szoroson, külön hidakat kellett a folyón építeni, hogy át lehessen menni a Ezek a sziklák még ma is könnyen leomlaszthatók, nemcsak utra, hanem a vasuti vonalra is. Az Ung ebben az évszakban elég rohanó víz s a két oldali közlekedő ut és vasut lép-ten-nyomon hidakkal és áteresztőkkel van megszakítva, amelyeket bár igen nehéz volt megépíteni, de szélszédni egy pillanat alatt lehet.

Malomréttől az ország felé vezető ut kizárólag ebben a hegyszorosban vezet, azt a hegyeken át megkerülni csak repülőgépen lehet. Csak ennyit mondhatunk azoknak a vészbir ehéseknek, akik az oroszok lovasjárőreinek és az uzsoki kopár hegyeken átjött gyalogos seregeinek esete-patéiból a Kárpátokon való átjutást látták. A csontosai defileé áll és ez mindent megmagyaráz.

Aradiak levelei a harcterekről.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 29.

Bauer Károly kereskedelmi tanácsos aradi bornagykereskedő a déli harctéren — most már ellenséges terület mélyén — harcoló hadnagy fiától szeptember 24-iki kelettel a következő érdekes levelet kapta:

— Még mindig ép bőrrel vagyok. Az eső patakokban ömlik. Jobbról-balról golyók füttyölnek körülöttem és a tűzérési lövedékek hangos robbanással vetődnek szét ezer darabra. Olyan hangverseny ez, amelyet le sem lehet írni, amelynél különbet a pokolban sem rendezhetnek. Mindamelllett a mult éjjel oly pompásan aludtam földbevéjt palotámban, mint odahaza kényelmes ágyban még soha. A ruha nyolc nap óta nem volt lenn a testemről. Lassan, de biztosan haladunk előre. A boszniai honvédség, amely még nem állta ki eddig a tűzkeresztséget, sokat tanulhatott tőlünk, amióta velünk együtt van ebben az országban.

Egy aradi kereskedő család fia az északi harctér csatamezőin küzd az oroszok ellen és ujabbban a következő értesítést küldte szüleinek:

— Régen nem irhattam, amivel talán nyugtalan órákat is szereztem nektek. Kérlek, ne haragudjatok ezért, de nem volt rá alkalmam. Most megint irhatok és megnyugtatóstokra értesítek, hogy ugy én, mint öcsém jól vagyunk. Öcsémrel tegnap beszéltem utóljára. Egészséges, csak a térde fáj néha, de az nem árt neki. Reméljük, hogy végig jól lesz minden. Én megkaptam a Fährich (zászlós) kinevezést, mig öcsém káplár lett. Oroszokat már egy hete nem láttunk. Ugy látszik, hosszabb pihenő van.

A francia záró-erődvonala áttörése.

— A nehéz német-tüzérség sikerei. — A milliárdos erődítések pusztulása. — A német császár nem hagyja abba Páris ostromát. — A dardanellák elzárása. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 29.

A német-francia hadállásokról Morath őrnagy a Berliner Tageblattban a következőket írja:

— Párisból jövő hírek alapján azt írták a lapok, hogy a német legszélső balszárny ropant erős támadást intézett a záróerődök ellen, melyek gátolták a Verdun—Toul vonalon a német előretörést, amely Lotharingiából indult meg. Ettől a naptól kezdve azokban a lapokban, amelyek Párisból kapják az értesítéseiket, láttuk, hogy félénken rámutatnak arra a lehetőségre, hogy a németek áttörhetik ezt a megerősített vonalat és a Maason túl nyugatra juthatnak el. Azokban a napokban, amikor a mi hazánkban szokatlan defenzívába mentek át seregeink, már rámutattunk eme harcok nagy jelentőségére, amely igen szerves összefüggésben áll az Oise és az Argonneok között elterülő hosszú harcúvonalunknak taktikájával. Már akkor, amikor a francia keleti várláncolat ellen szerencsésen haladtak hadműveleteink, majdnem biztonnával meg tudtuk állapítani azt az időpontot, amikor a jól felfegyverzett erődök legyőzése várható volt. Mert az erődök ellen küzdött hadseregünknek győzni akarása nekünk németeknek a nagyság egy bizonyítéka, amely minden számítást majdnem holbizonyossá tehet. És eme hajthatatlan akarat mellett állott nagyszerű nehéz tűzérségünknek teljesen megbízható munkája.

Ime, amint már tegnap is jelenthettük, a záró-erődök törve, a német csapatok Chalons irányában előretörnek, Camp des Romains erőd romjai mellett. Nemsokára kiszélesedik az út, amelyen át a hős bajorok vonulnak, mert a Les Paroches erőd bombázása hatni fog.

Már gyakran hangulycsomag, hogy a tűzérségünk, különösen a nehéz tűzérségünk ütőkártyánk ebben a súlyos háborúban. A hatása nem inog a támadásnál csak a tüzmegnyitás bizonyos nehézsége befolyásolja és csak a lövegpótlás szab neki határokat. Pontosan működik, mint egy óramű a lövegpótlás szervezete és még sohasem hagyott bennünket cserben s amikor nagy főhadiszállásunk azt jelentette, hogy a verduni záróerődvonala irányuló támadás elő van készítve, tudtuk, hogy valamennyi ágyú ott áll harcra készen azon a helyen, ahol szükség lesz rá. S midőn két nappal később azt hallottuk, hogy a Maas melletti magaslatok keleti szélét győzelmesen elhagytuk, napra megtudtuk volna mondani, hogy mikor omlik össze valamennyi erőd. Ezt annál inkább megtehettük, mert hadseregünk Toul és Verdun megszálló csapatainak, valamint a Maastól nyugatra gyülekezett francia seregeknek ellentámadását eredményesen visszavetette.

Ráműtöttünk arra, hogy ezeket a záróerődöket a mérnöki kar és a tűzérség minden elgondolható eszközzel megerősítette. Párisban hivatalosan valóságos látványosságoknak kürtölték őket, óvóken át idevezették a barátságos orosz és angol tisztet, hogy megmutassák őket, mint egy olyan biztonságot, amelyen a német offenzíva megbőnül, le lesz kötve, amíg a francia támadás bennünket Belgiumban visszavonulásra kényszerít. Mikor Franciaország elhatározta magát erre a záróerődrendszerre, milliókat és milliókat épített belé és a sors iróniája úgy hozta, hogy néhány

nappal a háboru kitörése előtt Humbert szenátor rendkívül lesújtó kritikát mondott róluk a szenátusban. Vajon tulzott volt-e ez, azt majd a harcoknak későbbi folyamán ítélni fogjuk meg, a győzelem nem kisebb azáltal, hogy az ellenség hibát követett el, a jelen pillanatban teljes értékűnek mondható.

Azonban sokkal fontosabb stratégiai szempontból veszélyeztetni az Oise és az Aisne felső folyása között elterülő hosszú harcúvonalnak francia jobbszárnyát, sőt azt el is fogja tolni. El fogja szigetelni a Nancy és Toul körül csoportosított francia erőket és teret, valamint levegőt teremt nekünk egy olyan offenzívára, amely döntőleg fog hatni.

Eme fontos hírekkel szemben a német jobbszárnyon folyó hadműveletek most egy kissé háttérbe szorulnak. Öröndetes, hogy a szövetséges ellenséges hadseregeknek ama kétségtelenül jelentős erőlködése, hogy szárnyunkat átkarolja, idáig nemesak, hogy nem sikerült, hanem még nem is tudott bennünket kimozdítani kedvező helyzetünkből. A mi Kluck tábornokunk egy olyan hadvezér, akinek vannak ötletei, ha arról van szó, hogy zavarba hozza az ellenséget. Láttuk ezt az őszi hadgyakorlaton, mikor ebből fényesen levizsgázott. A hadtörténelem lesz hivatva, hogy méltassza azt az emberfeletti kitartást, amelyet most az Oise és a Sonne mellett tanúsít.

Francia jelentések a harcokról.

Páris, szeptember 29. A főhadiszállás szeptember 26-án délután három órakor a következő hivatalos jelentést adta ki: Balszárnyunk előrenyomult La Somme és Oise között, Roye irányában. Egy előretolt csapatot megszállta Peyonnest, dacára annak, hogy erős támadást irányítottak ellenünk. Az Oise és az Aisne között az ellenség rendkívül erős erőket tart együtt a megerősített állásokban. Északnyugaton kissé előrehaladtunk Berly Au-Bac-nál. A közepén Rheims és az Argonnes közt semmi változás. Keleten az Argonnes és a Meuse magaslatai közt az ellenség folytatja vehemens támadásait egész különös szenvedélyességgel. Az ütközet itt folyik, némely pontokon visszavonulunk, néhol pedig tért nyerünk. Jobb szárnyunkon nincsen jelentősebb változás. A Nancy és a Vogeok környékén néhány ellenséges csapat megint megismételte, támadó kísérleteit, hogy a nemzeti területre nyomuljon, előre tolván a könnyű lovasságot. Offenzívájuknak azonban utját álltuk.

Páris, szeptember 29. A főhadiszállás szeptember 26-án est 10 órakor a következő hivatalos jelentést adta ki:

Balszárnyunkon a harc kialakulóban van. Jobb szárnyunkon — úgy látszik — az ellenség bele fog fáradni a támadásokba.

Belgium békét kér.

LONDON, szept. 29. (Római át.) VOESTE belga államminiszter, aki Brüsszelbe utazott, hogy Van der GOLTZ német marsallal a belga német békekötést kezdeményezze, Antwerpenben a minisztertanácsnak tudtára adta, hogy az ellenségeskedések beszüntetése végett eljárni Brüsszelben. A brüsszeli német

marsall a fegyverszünetre vonatkozó feltételeit a következőkben állította össze:

A polgári hatóságok Belgium összes városaiban azonnal megkezdhetik működésüket. A németek okkupáló csapatokat azonnal kivonják Belgium egész területéről, olyan feltétel alatt, hogy a német csapatok közlekedése Franciaország és Németország között Belgiumon keresztül tovább folyik.

A közvetítés még nem járt eredménnyel. (Pol. Hir.)

A német császár el akarja foglalni Páris.

Bécs. Eckhardt az új mexikói német követ Európából való elutazása előtt hosszabb kihallgatáson volt a német császárnál. Ideérkezése után kijelentette, hogy a császár nem is gondol arra, hogy Páris ostromát abbahagyja.

— A császár — mondotta Eckhardt — évek hosszú során át dolgozott, hogy megnyerhesse Franciaország barátságát. Több ízben közeledett a franciákhoz barátságosan. Szándéka azonban nem sikerült.

Megsebesült a bajor király fia.

München, szeptember 29. Ferenc herceg, a bajor király harmadszülött fia, aki vezérőrnagy és dandárparancsnok, a nyugati harctéren megsebesült. Golyót kapott jobb felsőcombjába, sebesülése azonban nem súlyos. A herceg már visszatért Münchenbe. Ferenc herceg a háboru kitörésekor a második gyalogszrednek volt parancsnoka. Kastélyában ápolja a neje, aki a Croy hercegi családból származik.

Német ulánusok Amiensnél.

London, szeptember 29. A Timesnak jelentik északnyugati Franciaországból: Egy svadron német ulánus a levegőbe röpített Miraumont mellett az Amiens és Arras között az Ancra-folyó hidját.

Ágyugolyók, melyek sirt ásnak.

Berlin, szeptember 29. A Lokalanzeigernek a nagy főhadiszállásra küldött tudósítója az osztrák-magyar motoros útegeknek a határsárol Givet-erőd bombázásánál a következőket írja:

„Sommi sem képes azt a zürzavart elképzelni, amelyet itt nyolc kilométernyi távolságra a nagy osztrák-magyar motoros útegek okoztak. Nem az egymásra omló falak, nem a masszív kőből mint a vaj kivágott darabok, nem az összedülő tetők sora, hanem ennek a halálhozó szörnyetegnek a dördülése, amelynek hallatára minden ellenálló erő megszűnik.

A Vossische Zeitung tudósítója jelenti:

Egy Givetben jelenlevő, a Vöröskereszt szolgálatában álló francia katonáorvos beszéli, hogy azt a két hatalmas lyukat, amelyet a földben az osztrák-magyar gránátok vágtak ki, az elesettek számára tömegsíroknak használták föl.

Másfél milliárdnyi új bankjegy Oroszországban.

Berlin, szeptember 23. A kopenhági lapoknak jelentik Pétervárról. Az orosz kormány elhatározta, hogy a nemzeti védelem céljaira minden fedezet nélkül másfél milliárdnyi bankjegyet bocsát ki.

Elzárták a Dardanellákat.

Konstantinápoly, szept. 29. A poria elhatározta, hogy mindegyik hajónak, amely a Dardanellákon áthalad, egy török tisztet és hét török katonát kell felvennie és az átjárat csak

török tiszti engedéllyel lehetséges. Az új rendeletet Souchon, a török flotta nemrég kinevezett admirálisa bocsájtotta ki.

Bécs, szeptember 29. A Fremdenblatt jelelenti Berlinből: A Dardanellákat aknákkal immár teljesen elzárták és pedig kereskedelmi hajók elöl is.

Forongás Egyiptomban.

Konstantinápoly: Az Ikdám jelentése szerint Kairóban erős forradalmi mozgalom van az angol kormány ellen a kedive elbocsátása miatt. (Táviróda. Cenzurázva.)

H I R E K. LEGÜJABB.

Erkezett éjjel 2 órakor.

(Táviróda cenzurálva.)

Pétervár. A kronstadti parancsnok atasította a kronstadti, pétervári és ugorbogi helytartókat, hogy a még várterületeken visszamaradt németek, osztrákok és magyarok azonnal hagyják el a várakat, mert ellenkezőleg kómekeknek tekintetnek. A német nyelv használatát is tiltották Oroszország egész területén.

Bordeaux. Francia és angol expedíció megszállta Karnában Duélát.

Lőháton Galiciából Kísszentmikiósig. (Két lovastüzér bravúrja. — Husz napi nyeregben.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 29.

Két bátor magyar katona, aki elszakadt északon operáló seregünktől, husz napi bolyongás után akadályokon és veszedelmeken keresztül érkezett meg állomáshelyére, Kísszentmikióra. Kalandos részletekben gazdag visszatérésüket így mondták el:

— Egy lovastüzéreghez voltunk beosztva, amely a legjobb kondícióban, óriási lelkesedéssel vonult a csatátra. Hőslelkű tisztjeink vezetése alatt ágyúink csak úgy ontották a halált. Istenemre mondom, hogy a tizenegy óras harc alatt, amelyben részünk volt, több orosz pusztítottunk el, mint ahány lakója van annak a kis alföldi városkának, ahol születtem. Késő este volt, mikor beszüntettük a tüzelést. Az ellenség a legnagyobb rendetlenségben kezdett visszavonulni. Ekkor huszáraink szélvész-ként iramodtak az ellenség után és irgalmatlanul kaszabolták őket. A saját szememmel láttam, amint egy közhúsár valóságos párbajt vívott egy öles kozáktiszttel. A muszka hősiességgel védte magát, egyszerre csak azt láttam, hogy kiesik kezéből a kard, a másik pillanatban lehull a nyeregből. Szíven találta a huszár kardja.

— Teljesen besötétedett és mi ketten vágatni kezdtünk elvonult ütegünk után. Raggelig hajszoltuk, de nem tudtuk megtalálni. Vad idegenbe magunkra hagyatva, már-már arra gondoltunk, hogy inkább elpusztítjuk magunkat, semhogy hadifogságba kerüljünk, amikor egy szegény asszony jött. Szerencsére megértelt bennünket, mert fiatal korában egy felvidéki magyar városban szolgált. Elmondta, hogy három fia küzd a harctéren és hetek óta nem hall róluk semmit. A jólelkű anya utbagazított bennünket és mi elindultunk dél felé. Napközben folyton nyeregben ültünk és rengeteg fáradalom, nélkülözés mentünk keresztül. Tiszturakkal találkoztunk, akik azt a tanácsot adták, igyekezzünk csak állomáshelyünkre. Tovább lovagoltunk és husz nap után, kora reggel jelentkeztünk Kísszentmikióson a parancsnokunknál, aki nagyon barátságosan fogadott bennünket.

— A főispán látogatása a zsidó fiúiskolai kórházban. Urbán Iván báró főispán ma meglátogatta a Bocskay-téri izraelita elemi fiúiskolában elhelyezett katonai tartalékkórházat. A kórházban ezidőszerint száznegyvennyolc sebesült katona fekszik, akiknek ápolását dr. Mittler Izidorné, Szentes Sománé, Scheyer Viktorné, továbbá Szentes Margit, Szentes Lici, Maschanszker Böske vállalták magukra. A főispán a kórházban tapasztalt rendről, tisztaságról és a kórház vezetéséről a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott. Urbán Iván báró egyúttal százötven párnát adományozott a kórház céljára. Ugyancsak ma a Hungária-textilgyár nagyobb mennyiségű vásznat ajánlódokozott a kórháznak.

— Kitüntetett hősök. A hivatalos lap közli: A király az ellenséggel szemben való vitéz és eredményes magatartása elismerésül adományozta a Lipót-rend lovagkeresztjét a hadiékítménnyel díjmentesen: Ljawrowski Marcell vezérőrnagynak, a 11. hegyvidéki parancsnokának, a vaskorona-rend 3. osztályát a hadiékítménnyel díjmentesen a következő ezredeknek: Krinnerstorfi Lútfner Jenőnek, a 81. sz. gy.-e. parancsnokának; Herzmansky Ottónak, a 99. sz. gy.-e. parancsnokának; a következő őrnagyoknak: Neumann Károlynak a 99. sz. gy.-e.-ben és Köcker Adolfnak a 5. sz. táb. t.-e.-ben; a katonai érdemkeresztet a hadiékítménnyel: Stanslicki Adám 81. sz. gy.-e.-beli századosnak; Módly Zoltán vezérkari tiszteletbeli századosnak; Pischl Lipót 18. sz. táb. vad. zászlóaljbeli hadnagynak; Nagylaki Rátz Jenő századosnak, számf. a m. kir. 5. sz. honvédegyalozredben, beosztva a vezérkarnál; a következő alvezéreknek: Schmidt Károlynak a 5. sz. táb. t. ezredben; Seidl Gusztávnak a 2. sz. táb. t. ezredben; Scholler Vincének a 4. sz. táb. t. ezredbeli őrnagynak; a következő századosoknak: Mauthner Ferencnek és báró Lütgendorf Mihálynak a 49. sz. gyalogezredben; Hünaburg Neumayer Emőnek, Ulrich Adolfnak és Altmann Adolfnak a 81. sz. yyalogezredben; Berger Ernőnek és Hanak Manóknak a 99. sz. gyalogezredben; Klebek Vilmosnak és lovag Arenstorff Alfonznak a 4. sz. táb. t. ezredben; Thomann Nándornak, Florian Adolfnak, Schöpl Károlynak és Ziegler Tivadarnak a 5. sz. táb. t.-e.-ben; a következő főhadnagyoknak: Embert Guidónak a 81. sz. gy.-e.-ben; Merwarth Ferencnek a 4. és Fekal Róbertnek a 5. sz. táb. t.-e.-ben; Sorger József és Keller Lajos az ellenség előtt elesett századosoknak a 99. sz. gy.-e.-ben; a hadiékítményt a katonai érdemkereszthez: Szagl Gyula alezredesnek és Seidl Róbert őrnagynak a 81. sz. gy.-e.-ben; Markl Frigyes 49. sz. gy.-e.-beli őrnagynak; a következő századosoknak: Willinger Nándornak a 99. sz. gy.-e.-ben; Schwára Miksának a 4. sz. táb. t.-e.-ben; Schütz Ottónak a 2. sz. ár-kász z.-ban.

— A pancsovai főispán ebédje. Dániel Tibor báró, Versece és Pancsova városok főispánja a Pancsován időzött előkelőségek tiszteletére ebédet adott, amelyen részt vettek: Tallián Béla báró, v. b. t. kormánybiztos, Balás György tábornagy, a hadi törvényszék elnöke, Szurmay Sándor honvédelmi államtitkár, altábornagy, Hohenburger Antal tábornok-hadbíró, Kilián József tábornok-hadbíró, Károlyi Lajos gróf hadnagy, parancsoltiszt, Julián Ferenc vezérkari százados, Rada Ignác dr. polgármester, Gyertyánffy Jenő dr. főszolgabíró.

— Nem lesz téli menetrend a Máv.-nál. A magyar királyi államvasutak vonalain és az általuk közelt magán vasutakon a jelenlegi rendkívüli viszonyok folytán f. évi október hó 1-én új menetrend nem lép életbe, hanem a f. évi május hó 1-én életbeléptetett nyári menetrend egyes vonatok megszüntetésével további intézkedésig érvényben marad. Egyelőre a személyforgalom csak korlátozott mértékben, az állomásokon kifüggesztett hirdetésekben felsorolt vonatokkal, tartatik fenn, melyeknek menetrendje az 1914. évi május hó 1-től érvényes menetrendhirdetményekből vehető ki.

— Ebédet a sebesült katonáknak! (Levél a Szerkesztőséghez.) A háború annyi sok szép új érzést szült, hogy új neveket kellene kreálni ezen érzelmek kifejezésére. Többek közt nem tudom, milyen nevet kellene adni annak az érzésnek, — ha a fentjártó sebesülteket látjuk. Öröm, hogy élve estek át a tűzkeresztségen, — tisztelet, szeretet, részvét, meg ehhez hasonló érzelmekkel nézzük a hőst, aki mintha valami tisztító tűzön ment volna keresztül — hisz életét kockáztatta drága hazánk védelméért. Elgondolva, hogy amíg ők ott sokszor étlen-szomjan, éjjelt, nappalt egybevéve szerettek dicsőséget a hazának, az alatt mi idehaza rendes életmódunkon mit sem változtatva, éltük napjainkat, — valami pir csap arcunkba, valami önvádhhoz hasonló érzés vesz rajunk erőt. Minden élő emberi lénynek, ki bármily okból nem vett részt a háború borzalmaiban, vagy a valójáró sok ezer más fajta munkálkodásokban, kötelességének érezze, minden alkalmat megragadni, amellyel a hősről kellemes érzést szerezhet. Többek között kellemes dolog volna, ha minden tohetozebb család, mondjuk: minden héten egyszer obédre meghívna, illetve kikérne egy sebesült katonát, kinek kozzátartozói legtávobabb vannak. Mert hisz amit más segély alakjában adunk, amit nem mi magunk adunk a hős fiúk kezébe, az nekik, asszonyoknak kissé rideg. Valahogy úgy érzem, hogy jobban esno nekik az a falat, amit én magam termék a tényérjára, — jobban az az ital — amit én magam töltök poharába. Azonfelül mennyi kellemes érzést lehetne bennük fakasztani, elkezdőzködve családi dolgairól, a harci dicsőségekről. Hassunk oda, irányítsuk gondolkozás módjukat úgy, hogy glóriát lásson saját feje felett, hogy érezze, mennyire részolga, mennyire megkövetelheti minden ember tiszteletét és elismerését, minden alkalmat meg kell ragadnunk, hogy önbecsülésüket növeljük nemesebb értelemben, hisz a háború legalkalmasabb arra, hogy sok kőrges, műveletlen lélekbe vessünk el különféle nemes magvakat, melyek kikelve, az emberiségnek csak hasznára lehetnek. S nekünk, asszonyoknak mily kedves emlékünkk lesz az a nap, mikor egy sebesült kőzkatonát ültetünk mellénk asztalunknál és halmozzuk el minden jóval! Tartalmasabb, értékesabb napunk lesz mindenestre, mint bármily fényes jour. Kérem az idea szives terjesztését. Tisztelettel egy előfizelő.

— Adományok. A hadbavonultak hátra maradtjai részére adakoztak: Hohn Gizella (Ujarad) 2 aranygyűrű, 1 arany kereszt, 1 arany szív csüngő, Leitényi Pál 10 korona, Ruttkowszky Ferenc alkalmazottai (ódióizben) 12 korona 60 fillér, özv. Hudecz Ferencné 1 arany karikagyűrű, arany és ezüst töredékek.

— A vitéz huszár. A huszárok bátorságát, elszántságát már számos eset bizonyította be a most folyó háborúban. Méltón sorakozik az eddigi hőstettek mellé az alábbi történet. Javában folyik a harc. Huszáraink a legnagyobb tűzben vannak. Az ellenség üldözése közben egy golyót kap a huszár a mellébe, tovább harcol, egy másik a vállába fúródik, mintha mi sem történt volna, folytatja a kaszabolást, egyszerre egy harmadik a lábát éri, még mindig a lován maradt. A mellette harcoló bajtársa figyelmes lett a több sebtől vérző földijére és szemrehányólag szól oda neki:

— Szállj le már a lóról és menj hátra.

— Mig össze nem roskadok, nem tágitok innen.

E pillanatban egy srappel szétroncsolja a lova fejét, amely hős gazdája alatt roskad össze.

— Látod, komám, ez már baj, most már csakugyan retirálnom kell — szólt mostan és nagy nehezen a kötöző állomásra vándorzogott...

— Gyorsárak elszállítása az aradi állomásról. A Máv. aradi üzletvezetősége értesíti a szállító közönséget, hogy mivel Arad állomáson a megérkező gyorsáraküldemények elfuvarozása nem tart lépést az ilyen áruk befuvarozásával és így említett állomás gyorsáru-raktárában az árutorlódás veszélye fenyeget, ennélfogva a vasuti üzletszabályzat 80. §. 8. bekezdése és kereskedelmi miniszter felhatalmazása alapján október hó 1-étől visszavonásig Arad állomásra érkező gyorsáraküldeményekre a díjszabás szerinti 48 órai fekbérmentes időt 24 órára leszál-
lítják. A leszállított fekbérmentes idő letelte után említett gyorsáraküldeményeknél további intézkedésig a díjszabás szerinti fekbérmentes idő fog felszámíthatni.

— Munkanélkül maradt mezőgazdasági munkások elhelyezése. A földművelésügyi m. kir. minisztérium nagyváradai miniszteri kirendeltség, mivel Arad és Biharmegyében jelentősebb mezőgazdasági munkásokat elhelyezvén a további munkások közvetítést beszüntette.

— Esti könyvelési és gépirási tanfolyamok keresk. és irodai alkalmazottak részére október hó elején veszik kezdetüket. Tandíj napi 10 korona. Tanfolyam tartama 3 hónap. Engél keresk. szaktanfolyama. Lázár Vilmos-
utca 2. szám. Földes-palota mellett.

— A szülők az iskola-beiratás alkalmával ne mulasszák el Fischer Simon Nagy Áruháza Arad, Szabadság-tér 12. sz. alatt felkeresni, ahol az internátus által előírt összes szükségletek iskolás gyermekek részére legnagyobb választékban és a legolcsóbb árban beszerezhető. Különös nagy raktár van iskolatáskák, fehérnemű, kalapok, sapkák, esernyők, nyakkendők, harisnyák és még ezerféle cikkben. 1989

— Új és használt iskolakönyvek Kerpel könyvkereskedésében, Andrassy-tér 20. kaphatók. Tiszta állapotú használtak félárban.

— Zsidó imakönyvek és szertartási cikkek Pichlernél, Szabadság-tér 1. kaphatók. 4918

— Papírlemez (Papp) (barna, fehér és szürke), olcsón kaphatók Kerpelnél viszonteladásra. 411

— Nyomtatvány-rendelők b. figyelmébe: Nyomtatványokat a rendkívüli állapotok dacára — egyelőre még — zavartalanul szállítunk. A legegyszerűbbtől a legizléesebbéig mindennemű nyomdai és könyvkötészeti munkát vállalatunk áremelés nélkül a legrövidebb időn belül elkészít. Az Aradi Nyomda Részvénytársaság. Aradi csanádi egyesült vasutak palotájában.

Felolós szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

NYILTTER.*

Új és használt

Iskolakönyvek!

Írószerek!

Füzetek!

Táskák!

1281

nagy választékban kaphatók

Jámbor Antal

könyv- és papírüzletében

Andrassy-tér 3. (Tabajdi-utcai oldal)

Telefonszám 1022.

Az ivóvíz kérdéséhez a háboruban.

Általánosan ismeretes, hogy a betegségek mint kolera, vérhas, hagymáz állandó kísérői a háborúnak. Ezen betegségek terjedésének veszélye leginkább az ivóvízben rejlik. Valamennyi hadsereg vezetősége ezér különös figyelmet fordít az ivóvíz kérdésére és a csapatok szigorú utasítást kapnak, hogy csupán baktériummentes vizet igyanak.

Az ivásra alkalmatlan vizet szűrés által igyekeznek a betegséget okozó mikrobáktól mentesíteni, amely igyekezet sok nehézségbe ütközik, mert így az ehhez szükséges készüléket is a háboruba kell vinni, hogy segítségükkel a nagyszámu legénység részére nagyobb mennyiségű vizet lehessen baktériummentessé tenni.

Ilyen nehézségek legutóbb a Balkán-háboruban is mutatkoztak. Ezért általánosságban a víz felforralása által igyekeztek azt a betegséget okozó csiráktól mentesíteni. A felforralt vizet az inynek nem felel meg, miért is azt különböző hozzáadások által iparkodnak izletesebbé tenni.

E célra izletes, szomsziesillapító, higiénikus és gazdasági tulajdonságainál fogva a Franck Henrik Fiai cég linzi, komotauai, pardubitzai, kassai, skawinai és zágrábi gyáraiból kereskedelembe bocsájtott „Enrilo” kávépotlószerre bizonyult kiválóan alkalmasnak. Az „Enrilo” a kávéhoz meglepően hasonló ízű, höní pörkölt termékekből készült és minden idegizgató tulajdonságtól mentes.

Az „Enrilo” elkészítéséhez szükséges vizet a felforralt vizet már baktériummentessé válik: e termék ezenkívül rothadást és gerjedést ellenző alkatrészeket tartalmaz, miáltal az „Enrilo” kávé élvezője az említett betegségekkel szemben hathatós óvszerhez jut. A császári és királyi egészségügyi bizottság véleményezése alapján az „Enrilo” az élvezésre alkalmasnak mondatott ki.

Az „Enrilo” akár melegen, akár langyosan, akár hidegen élvezve kitűnő szomsziesillapító, amely hadgyakorlatokon a csapataink által hordozott tábori palackokban kiválóan bevált. A több ezer főnyi népfelkelő csapatoknak a Franck Henrik Fiai cég gyártelepein történt beszállásuk alkalmával, az „Enrilo” díjtalanul lett kimerve és általános dícséretnek örvendett, valamint a katonai kávé-konzervekkel szemben is előnyösebbnek találtatott.

Az „Enrilo-hoz” különben tetszés szerint szomszieskávét is hozzá lehet adni, ami azonban nem okvetlenül szükséges mert az „Enrilo” magában is nagyon izletes. Cukor szokáosan adandó hozzá.

Az „Enrilo” kiválóan olcsó, 1 liter körülbelül 1 $\frac{1}{4}$ fillérbe kerül. Minta és ajánlat mindenkor kapható a gyártóktól.

Az Aradi Közlöny

1914. október 1-től új előfizetést nyit.

Az Aradi Közlöny előfizetési árai:

Helyben:

Egy óra 2 K — f.
 $\frac{1}{4}$ évre 6 K — f.

Vidéken:

Egy óra 2 K 40 f.
 $\frac{1}{4}$ évre 7 K — f.

Az Aradi Közlöny

minden negyed-
éves előfizetője ingyen és bérmentve
kapja az

Aradi Közlöny
Nagy Képes Naptárát
1915. évre.

Amidőn t. olvasóinkat arra kérjük, hogy lapunkat ismerősök köreiben továbbra is terjesszék, egyidejűleg ama t. előfizetőinket, akik az előfizetési hátralékot, dacára felszólításunknak, eddig nem küldötték be, felkérjük hogy ezen összeget beküldeni, az előfizetést pedig megújítani sziveskedjenek.

— dacára, hogy a háboru alatt a telefon és a táviró forgalom megevan bémítva és így a híranyag beszerzése háromszor annyiba kerül, mint rendes körülmények között, továbbá a lap előállításához szükséges papír, festék, olaj, stb. megdrágult —

a közönség fokozottabb igényeit tartotta szem előtt és nem szállította le szöveg-részének terjedelmét és ma is a régi nagyságban jelenik meg.

nem kimélve a nagy anyagi áldozatot, napról-napra kimerítően számol be az izgalmas napoknak nagy eseményeiről, ezenkívül terjedelmes tudósításokat, megbízható híreket és a háboru minden részletére kiterjedő cikkeket közöl.

Uránia Színház

Szerdától — vasárnapig

A cs. és kir. hadügy-
minisztérium
irattára részére készült

Hiteles

harctéri hiradó

(Kriegsjournal)

II. déli harctéri sorozata:

1. A Drinán hidat vernek az átkeléshez.
2. A drugacai harc foglyai.
3. Kötzőhely a drugacai csatatéren.
4. Operációs sátor a drugacai csatatéren.
5. Utászok munkában.
6. Szerb hadizsákmány.
7. A táviráskülönítmény munkában.
8. Harc a Gucevo magaslaton.

EZENKIVÜL:

szerdán és csütörtökön

Borzalmak szigete

látványos dráma.

Pénteken és szombaton

A kék egér

vigjáték.

Elsőrangú női szabóság

Erdélyi Andorné

mütermében

Aradon, Rákóczi-utca 4. sz.

Ertesítés.

Elvállalom a legújabb divat szerinti női ruhák elkészítését pontos időre s tekintettel a jelenlegi stagnáló kereskedelmi és gazdasági viszonyokra, a ruháknak elkészítését mérsékelt árak mellett eszközölöm.

Egyben tudatom az uri női közönséggel, hogy mütermemben az elsőrangú női ruha varrást és a szabászatot a legmesszebbmenő precizitással tanítom, melyet három hó alatt a tanuló tölem elsajátíthat, úgy, hogy már ezen idő elteltével a tanuló önállóan dolgozhatik a maga részére a legszebb kivitelű ruhákat.

Jelentkezni lehet naponta hétköznapokon délelőtt 10-12-ig és délután 3-5 óráig.

Kiváló tisztelettel Erdélyi Andorné.

A harcmezőn, felfrissülést és üdítést nyújt fiainknak és testvéreinknek a Franck féle „Enrilo“ Kávépótlószer.

:Enrilo:

Bármilyen hozzáadás nélkül kész a főzéshez. — Használatban nagyon olcsó és az egészségre kiválóan jó hatású. — 16 gram Enrilo 1 liter hideg vízbe téve aztán megfőzve, kitünő italt ad. —

A leszűrés után cukrot (1 literre 30 gr.) kell hozzáadni és felkeverni. —

A katonai hatóságoknál legjobban bevezetve. — A kereskedő urak közvetítésével vásárolható. — Minták a gyártóktól, Franck Henrik fiai cégtől Kassáról kaphatók.

mg en 88/27.368

5127

Első Aradi Orthodox Szalámigyár

Herskovits Dezső és Társa
Arad, Boros Béni-tér 11. szám.

Telefon szám 320. Sürgöny-cím: Szalámigyár Arad.

Ajánljuk kitünő minőségű szalámi, kolbász, hideg felvágott, füstölíhus készítményeinket a legjutányosabb árak mellett. Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek. Arjegyzék ingyen és bérmentve. 3775

Költözködők figyelmébe

ajánljuk szakszerű vállalatunkat villany- és gázvilágítás és csengőszerelésekben. Auer gázizzótest darabja 32 és 36 fillér. Wolfram-égők gyári áron.

Műszaki és Világítási Vállalat
Hoffmann és Társai
Minorita-palota 5184 5131

Berliner pamut

kilója hét koronáért, hasvédő, valamint kancinák barchothok olcsó árák kaphatók a

„Női divatáruházban“

Boros Béni-tér 4. (Széchenyi gőzmalommal szemben.)

Apatelek hegyközség

1914. október 1-én tisztújító, választmányi és

közgyűlést

tart d. e. 9. órakor.

Tárgysorozat:

1. Tisztújítás.
 2. Választmány választása.
 3. Előirányzat megállapítása.
 4. Szüreti határidő megállapítása.
 5. Szüreti napszámbekek megállapítása.
 6. Netaláni indítványok.
- Apatelek, 1914. szeptember 28-án.

Magyari Mihály,
h. közs. elnök.

3 ELLENSÉG

VARJU

EGÉR

ÜSZÖK

kártevésai ellen biztosan védekezhetik a földbirtokos, a külföldön 8 év óta bevált kitünő védőszer

CORBIN

alkalmazásával. Kiváló eredmények, bizonyítványok! Nem befolyásolja a mag csirázását! Egyszerű alkalmazás! Olcsó! Nagyszerűen bevált buza, kukorica, zab, rozs, répamag, árpa, kender, konyhavetemény stb. csávázásánál. Csak egyszer próbálja meg saját érdekében!

Igen érdekes leírást, használati utasítást és árajánlatot ingyen küld: Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest, valamint a föelárusító:

Singer Vilmos
Arad, Salacz-utca 3. sz.

!! GYENGE FÉRFIAK !! !! ÖREGEK és FIATALOK !!

kérjenek ezen baj azonnali megszüntetését tárgyaló ismertetést. 40 fillér postabélyeg csatolása mellett. Nem belsőleg beveendő gyógyszer. Cím 2603

„NOVA MECHANIKA 115.“
Budapest — Főposta — Fiókbőrlet 40.

Ezennel szives tudomására adom a t. c. érdekelteknek, hogy

Váradi Béla és Társa

budapesti üvegműipari és tükörgyári vállalat képviselőjét Arad és környékére átvettem. Azon kellemes helyzetben vagyok, hogy fenti elismert cég kitünő készítményeit a legjutányosabb árakban szállíthatom. Egyes csiszolt tükrök és üvegek is megrendelhetők. Megvakult tükrök újra foncsirozása elvállaltatik. — Kilincsvédők csiszolt üvegből olcsón kaphatók. E szakmába vágó mindennemű minták nálam megtekinthetők, kitünő tisztelettel

Freimann József

Weitzer János-utca 9. szám.

Telefon 912.

KNAPP SÁNDOR

kelmefestő, vegytisztító és fehérnemű gőzmosó Intézete, ARAD. Intézet: MAGYAR-UTCA 26. szám alatt. Felvételi üzlet: WEITZER- és KAZINCZY-UTCA sarkán. (A főpostával szemben.) Vidéki megbízásokat gyorsan és pontosan eszközölök.

Modern ruhafestés legújabb divatszinekre, minta után. — Ruhatisztítás vegyileg, száraz úton. — Továbbá oszlop- és szövet-függöny, szőrme, szőnyeg, butor-szövet, kézimunkák, keztők stb. stb. tisztítása és festése. — Több évi külföldi gyakorlat. 4679

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apró hirdetésekről:

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban József főherceg-ut 22. Acsev-palota. (Bejárat a Kosuth-szoborral szemben.) Telefon szám 151.

Az apró hirdetések díja a szavak száma szerint számítódik.

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűkkel 8 fillér.

A legkisebb hirdetés 60 fillér. A vastagabb betűkkel kívánt szavak a kéziratban aláhúzással jelölendők.

Az apró hirdetések előre fizetendők.

A hirdetések este fél 6 óráig vétetnek fel.

Vidékről az apró hirdetések postautalványon küldendők — a szelvényen a szöveg elír — avagy levélbélyegekből.

A hirdetést a kiadóhivatal kívánatra díjtalanul megszerkeszti.

LEVELEZÉS.

Egy 36 éves

független asszony 40 év körüli úri ember tisztességes ismeretségét keresi. Teljes című leveleket „Független” jellegre a kiadóhivatalba kérek. 5188

ELLÁTÁS.

Jó családból való

II. osztályú gimnásista fiút teljes elátásba vállalnék, ki ugyanazon osztálybéli fiúmat a tanulásban segítené. Cím a kiadóhivatalban. 5180

OKTATÁS.

Engel Keresk. szaktanfolyama. Október 1-én új 8 havi szaktanfolyamok veszik kezdetüket, Keresk. és ügyvéd irodák részére teljes kiképzés, mely biztos megítélési alapot nyújt. Hölgyek és újak részére. Mérsékelt tandíj, díjtalan állásközvetítés. Lízár Vilmos-u. 2. Földes-palota mellett. 5136

1. Október

beginnt der Unterricht in deutscher, französischer, englischer u. italienischer Sprache in Einzel- und Sammelstunden zu ermäßigten Preisen bei Frau Betta Ascher Simonyi-utca 7. sz. 5185

Polgári,

gimnáziumi és reáliskolai magántanulók, valamint nyilv. iskolába járó rendszeres tanulók felvételnek az Iza. fuinternátusban (Arad, Choriu Aron-u. 1. sz.) ahol a gyermekek szig. ru. felügyelet és gondos nevelés mellett, eikkel végezhetik osztályaikat. 5008

KIADÓ LAKÁS.

Egy 2 szobás

udvari lakás, üvegezett folyosóval, melyben vízvezeték és cioset van, november 1-re vagy azonnal kiadó. Vécsey-utca 12. 5182

ALKALMAZÁST KERES.

Mérlegképes

könyvelő, perfect magyar-német levelező, azonnali belépésre állást keres. Esetleg délutáni munkát vállal. Megkeresések „Mérlegképes” jelige alatt a kiadóba kéretnek. 5047

Mosást vállalom

úri hástól lakásomon. Illés-utca 121. sz. 5119

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Minden rendszert

használt, de kifogástalan állapotban levő írógépek, legjutányosabb árban jóállás mellett, Ziffer és Hollós cégnél. (Br. Bohus palota, III. em.) kaphatók. Ugyanott mindennemű író és sokszorosító-gép javítások legolcsóbban elvállaltatnak. 5049

Paradiosomat

beállításra, 12 fillér korammonként. Ugorkát esetbe 100 drbonként 2 koronáért szállít szatmári Szabó István Faiskola és Kertészete Pankota, csomagolás önköltségi ában lesz felszámítva, rendelésnél az érték fele beküldendő. 5059

Üzemegeszőlő

Mihálik gyoroki szőlőgazdaságából naponként frissen szedve 5 kiós kosarakban 8 koronáért kapható Leicher és Fleischer üzletében, Aradon Szabadság-tér 17. 5072

Borosfordók

7 drb 60 literes teljesen új ászok hordó, kitűnő tölgyfából készült, jutányos árban eladó szatmári Szabó István szőlőbirtokosnál, Pankota. 5117

50-100 kgs

kis 10 es mérleget, hazai használatra, megvételre keresek. Ajánlatok „Fehér Kereszt” szálloda hirdetésében kéretnek. 5081

Carboform szappan.

Olcsó, tökéletes, fertőtlenítő szappan ára 40 fillér. Készít D. Földes és Hehs pipere szappan és vegyészeti gyára Arad, kapható mindenhol. 1224

Vesszők

uraktól leveletel férfiruhát, téli kabátot, városi és utazó bundát a legmagasabb árban. Bleier Ignácz, Szent-Pál-u. 12. 4699

KÜLÖNFÉLE.

Mindenki olyan öreg,

amintőnek látszik, aki nem akar megöregedni, használja a Földes-féle Hair regenerator, ezen készítménytől minden ősz haj visszanyeri eredeti színét. Nagy üveg ára 2 korona. Földes gyógyszerár, Aradon. Összes készítményeink kaphatók Hehs Vilmos Batthyány-utcai gyógyszerárban. 1224

Emir.

Körömfényesítő por, jobb minden eddiginél a körmököt azonnal tükör fényessé teszi ára 70 fillér, kapható mindenhol. Dr. Földes és Hehs pipere szappan és vegyészeti gyára Aradon. 1224

ESZKÖZ

gyomor olxir. Emésztési zavarok, étvágytalanság, felfúvódás, gyomorégés, emelgés, hányás, hányinger, szédülés, gyomorgörcsök, székrekedés, bélrnyheség, bélférges (glisták) bélbacteriumok ellen. Ára 1 és 2 korona Raktárak Hehs Vilmos gyógyszerára Aradon, Batthyány-utca és gutori Földes Kelemen gyógyszerára Aradon, Deák Ferenc-utca. 1508

Tüzifa

bükk I, II, III. és dong, cser hasáb és dorong kapható vagononkinti vételnél Körösvölgyi Pál-karaktár Andrassy tér 5. Telefon 651.

Költözők figyelmébe!

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít 3361

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.

Kalmár József

villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz. Telefon 242. Telefon 242.

Ajánlja

költözők figyelmébe: villamos világítási berendezéseket, villamos csongó- és telefon berendezéseket s minden e szakmába vágó munkát. Pontos és gyors munka. 481

Raktáron tart:

villamos csillárokat, villamos főzőedényeket, villamos vasalókat, villamos hajszűrő vasakat, Wolfram lámpákat és mindennemű villamos cikkeket.

ÉRTESÍTÉS.

Van szerencsém az igen tisztelt közönség b. tudomására hozni, hogy külföldi tanulmányutamból hazatérve, Aradon egy a jelenkor igényeinek megfelelő

festő-műtermet nyitottam,

hol egyidejűleg növények részére festőanyagot készítek. Magamat a t. közönség b. pártfogásába ajánlván, maradami tisztelettel

Latinka Elza

festőművész

Zringi u., Báró Bohus-palota, I. kapu, II. emelet.

Baromfivész

ellen legkitűnőbb a

„Tikin”

Kis üveg ára 1 korona. Nagy üveg ára 2 korona.

Egyedül kapható:

Wajdits György

„TURUL”

gyógyszertárban (Karolina-u. és Ferenc-tér sark.)